

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Varnsdorf

Ivana Siglová

Prosinec 2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

Seznam zkratk.....	3
Shrnutí evaluační zprávy	4
1 Úvod.....	6
2 Základní terminologie	6
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	8
3.1 Geografický a historický kontext města	8
3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci.....	10
3.2.1 Dávky pomoci v hmotné nouzi.....	10
3.2.2 Zaměstnanost	12
3.2.3 Sociálně vyloučené lokality.....	13
3.2.4 Dluhy.....	16
3.2.5 Kriminalita a vnímání pocitu bezpečí	18
3.3 Spolupráce města Varnsdorf s ASZ	24
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie	26
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	27
4.2 Limity evaluace	28
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ.....	29
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	30
6 Hlavní zjištění	34
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	36
6.1.1 Posílení systematické práce s neorganizovanou mládeží.....	37
6.1.2 Snižování etnického napětí	38
6.1.3 Posílení kapacit prevence kriminality.....	39
6.2 Naplňování cílů KPSVL	41
6.2.1 Adresnost a relevance.....	41
6.2.2 Konzistence s potřebami	41
6.2.3 Koordinace a synergie na úrovni opatření	42
6.2.4 Udržitelnost	42
6.3 Vyhodnocení spolupráce aktérů a ASZ	43
6.3.1 Koordinace.....	43
6.3.2 Udržitelnost spolupráce do budoucna	44
7 Závěry evaluace a doporučení	46
Seznam tabulek.....	48
Seznam obrázků	48
Seznam grafů.....	48

Seznam schémat.....	48
Zdroje.....	49

Seznam zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČSÚ	Český statistický úřad
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LP	Lokální partnerství
MěÚ	Městský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	nestátní nezisková organizace
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OPL	omamné a psychotropní látky
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SVL	sociálně vyloučená lokalita/ sociálně vyloučené lokality
ÚP	Úřad práce

Shrnutí evaluační zprávy

Předmětem evaluace jsou cíle a opatření Strategického plánu sociálního začleňování města Varnsdorf pro období 2017 – 2021 (SPSZ), konkrétně cíle a opatření oblasti bezpečnost a prevence kriminality a oblasti sociální služby. Evaluace sleduje plnění jednotlivých cílů zmíněných oblastí a hodnotí dopady, které tyto cíle a opatření měly vyvolat - i) posílení systematické práce s dětmi a mládeží ii) snižování etnického napětí, iii) posílení kapacity prevence kriminality. V závěru evaluace dochází také ke zhodnocení naplňování cíle KPSVL, tedy zhodnocení provedených aktivit z hlediska adresnosti/relevance, konzistence, koordinace a synergie a udržitelnosti. Klíčová zjištění provedené evaluace jsou následující:

- Ze 14 hodnocených specifických cílů v oblasti Bezpečnost a prevence kriminality lze 6 považovat za alespoň částečně splněných. Některé cíle definované ve strategickém plánu se potýkají s nedostatkem měřitelných výstupů a někdy příliš obecnou definicí.
- **Doporučení:** Pro budoucí strategické plánování doporučujeme věnovat dostatečnou pozornost definici budoucích specifických cílů a opatření tak, aby na základě sbíraných monitorovacích dat o plnění jednotlivých cílů mohlo dojít ke zhodnocení plnění jednotlivých výstupů, výsledků a dopadů.
- V rámci plnění cílů v evaluované tematické oblasti byly ve městě Varnsdorf realizovány dva projekty financované z Operačního programu Zaměstnanost ESF (na zavedení asistentů prevence kriminality a domovníků preventistů) a jeden projekt Integrovaného regionálního operačního programu (rekonstrukce ubytovny a centra sociálních služeb). Další dva projekty OPZ na vznik poradny pro závislosti byly realizovány na základě cílů tematické oblasti Sociální služby, svým zaměřením na problematiku drog a závislostí mají však přesah do oblasti bezpečnosti.
- Podařilo se realizovat dílčí aktivity zaměřené na práci s mládeží, nadále však chybí posílení systematické práce s touto cílovou skupinou a tak problém s neorganizovanou mládeží ve veřejném prostoru ve městě zůstává. Výzvou zůstává především systematická práce s mládeží ve věku 15+ zaměřená na podporu motivace této skupiny, případně jejich rodičů, ke smysluplnému trávení volného času a k podpoře takového trávení času.
- **Doporučení:** Zaměřit se na přenastavení a budoucího naplnění nesplněných cílů týkajících se jednotné koncepce primární prevence a nastavení platformy/pravidelných setkávání pro komunikaci a koordinaci témat v oblasti péče o rodinu, zdraví, vzdělávání a bezpečnosti. Zároveň doporučujeme zaměřit se na systematickou práci s mládeží 15+.
- Cíle zaměřené specificky na snižování etnického napětí nebyly splněny, k určitému zklidnění situace nicméně podle výpovědí aktérů došlo v souvislosti s vystěhováním velké části obyvatel lokality v Kovářské ulici a také v souvislosti s fungováním asistentů prevence kriminality. Tématu se místní aktéři zároveň nadále věnují v souvislosti s plněním komunikačního plánu, který byl vypracován ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování a je platný do roku 2022.
Doporučení: I přes případná covidová opatření věnovat dostatečnou pozornost a úsilí naplňování cílů komunikačního plánu

- Kapacity prevence kriminality byly jednoznačně posíleny zavedením asistentů prevence kriminality a domovníků – preventistů. Nebylo však dosaženo cílového počtu 10 asistentů prevence kriminality, který byl definován v SPSZ. V současnosti v obci fungují 4 asistenti a 5 domovníků. Počet asistentů by zástupci města v blízké budoucnosti rádi zvýšili na 6. K rozšíření prevence lze připočítat i vznik poradny pro závislosti a s ní spojených aktivit organizace DRUG – OUT Klub, které budou realizovány zatím do poloviny roku 2022, organizace se zároveň již nyní snaží vyjednat a zajistit prostředky na další působení ve městě.
- Naplnění principů adresnosti, koordinace, konzistence a synergie, které jsou obsaženy v cíli KPSVL, naráží v případě Varnsdorfu na v SPSZ ne vždy jasně stanované cíle a jejich provázanost s definovanými potřebami, na nesplnění některých cílů a v případě koordinace a spolupráce pak řada aktérů zmiňuje vliv dlouhodobého nedostatku lidských zdrojů v sociálních i dalších relevantních službách.
- Na spolupráci s ASZ oceňují aktéři především počáteční vstupy a informace o nástrojích a možnostech financování. Spolupráce s ASZ byla pro všechny aktéry vždy intenzivnější v době vyhlašování relevantních výzev a přípravy projektů. Postupně se intenzita spíše zmenšovala, aktéři jsou však ochotní zapojit se v případě potřeby do další spolupráce a řešení nových výzev. Aktuálními tématy ve spolupráci města a ASZ zůstávají především bydlení, naplňování komunikačního plánu a či naplňování tematického akčního plánu pro oblast bezpečnosti.
- Další spolupráce mezi městem a Agenturou bude také ovlivněna dalším fungováním Agentury po dubnu 2022, kdy bude ukončen dosavadní systémový projekt, prostřednictvím kterého je činnost Agentury z velké části financována, a dále podobou financování dalšího programového období evropských fondů.

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí Varnsdorf od roku 2016 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování města Varnsdorf pro období 2017 – 2020, konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti bezpečnost a prevence kriminality a oblasti sociální služby ze strategického plánu – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. **Cílem zprávy je** popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování ve městě Varnsdorf i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejími dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický a historický kontext města

Město Varnsdorf leží na severu České republiky v Ústeckém kraji, v jihovýchodní části Šluknovského výběžku těsně u hranic s Německem, kterými je město obklopeno ze tří stran. Do krajského města je to více než 60 km, o něco blíže (nejkratší cestou přes Německo více přes 40 km) je Liberec. Těsně k městu přiléhají Lužické hory.

Název i poloha města Varnsdorf dávají tušit, že historický vývoj obce byl těsně spjat s vývojem německých dějin. Historie města sahá do 13. století, pro jeho současnou podobu je však klíčový především vývoj přibližně od 18. století, kdy zde byla založena první textilní firma na výrobu sametu a započal se tak významný rozvoj textilní výroby ve městě.

V roce 1849 se šest vesnic na území dnešního Varnsdorfu spojilo do jedné obce, která měla 9 600 obyvatel, a stala se tak největší vesnicí v Rakousku-Uhersku. K povýšení na město došlo v roce 1868, tehdy měl Varnsdorf 14 000 obyvatel. Ve druhé polovině 19. století probíhala překotná industrializace a roku 1869 byla postavena železniční trať z Děčína.

Začátkem 20. století měl Varnsdorf 160 továren a kolem 80 % obyvatel pracovalo v průmyslové výrobě. Díky charakteru města se Varnsdorfu začalo přezdívat severočeský Manchester. Na začátku 20. století bylo ve městě 160 továren. Po roce 1918 se ale rozvinutý textilní průmysl ocitl v hluboké krizi, neboť zásoboval celé rakousko-uherské území, tedy v nově nastalé situaci cizí země mimo české území.

Ve Varnsdorfu žilo do 2. světové války vždy převážně německé obyvatelstvo. Podle sčítání lidu mělo v roce 1930 město 22 793 obyvatel, z toho 1 512 Čechů. Sympatie velké části obyvatel si ve 30. letech získala Sudetoněmecká strana Konrada Henleina a místní projev předsedy strany si v roce 1935 přišlo poslechnout 12 tisíc obyvatel. Varnsdorf se také v září 1938 stal klíčovým místem bojů o Šluknovský výběžek, tj. bojů mezi příslušníky Sudetoněmeckého dobrovolnického sboru na jedné straně a Stráže obrany státu a čsl. Armády na straně druhé. Tyto boje byly ukončeny vyhlášením mobilizace a pozdějším obsazením Sudet.

Mezi lety 1937 a 1947 se počet obyvatel snížil o více než 8 000 obyvatel a národnostní struktura se vlivem odsunu německého obyvatelstva po 2. světové válce značně proměnila. I když někteří Němci nebyli odsunuti a byli ve Varnsdorfu zadrženi na nucené práce, ti také později většinou emigrovali. Při sčítání v roce 1980 žilo ve Varnsdorfu pouze 685 Němců, tj. 4,2 %. (Zuzánková, 1982) Po 2. sv. válce už počet obyvatel Varnsdorfu nikdy nepřesáhl 16 tisíc. Prudký pokles obyvatel na začátku 60. let následoval opětovný nárůst v letech sedmdesátých, od té doby do současnosti počet obyvatel neustále mírně klesá na současných 15 117 obyvatel (Obyvatelé Česka, 2021).

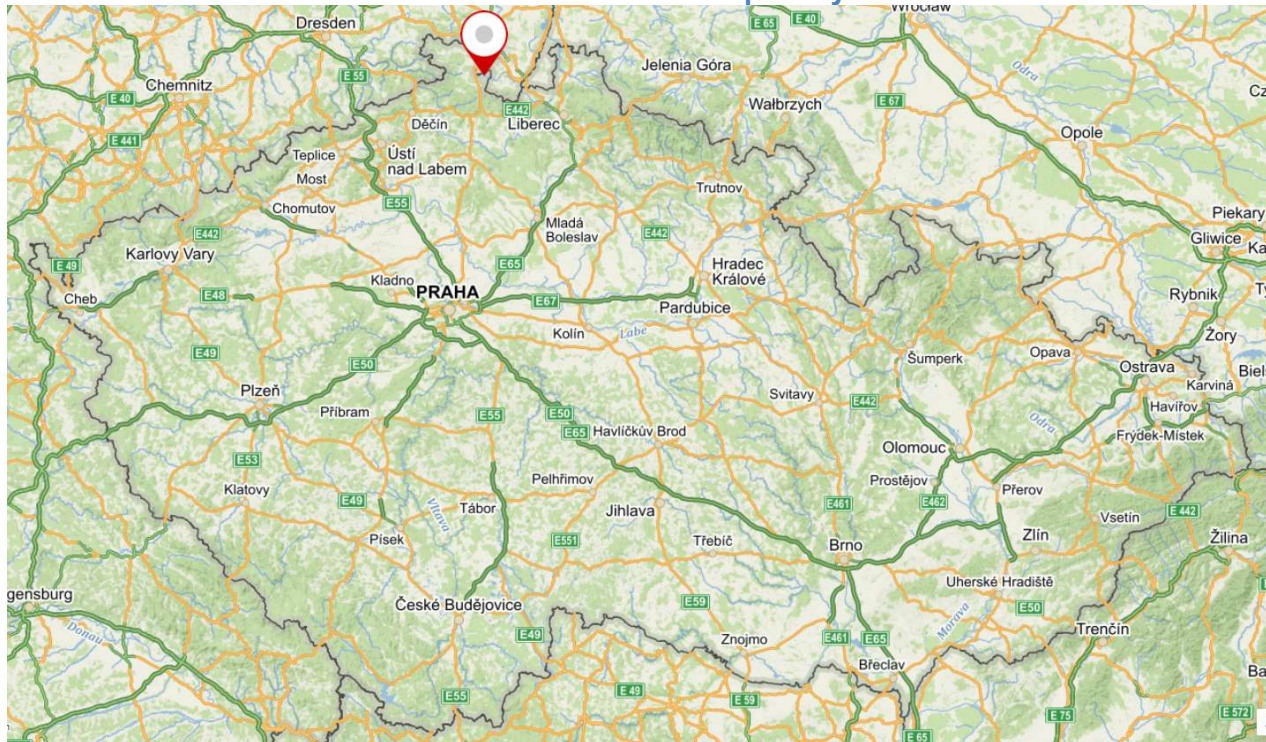
Varnsdorf byl v roce 2019 podle indexu stěhování mladých (Obce v datech, 2021) na 180. místě z 206 obcí České republiky, tj. počet vystěhovalých obyvatel ve věku 20 – 34 let značně převyšuje počet přistěhovalých. Tento trend souvisí také s problémem tzv. odlivu mozků, fenoménem, který byl popsán již ve vstupní analýze města Varnsdorf (Vepřková, 2016) a je zároveň zmiňován i ve strategických dokumentech celého Ústeckého kraje (Krajský úřad Ústeckého kraje, 2017).

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Počet obyvatel	15 193	15 297	15 429	15 477	15 611	15 674	15 664	15 730	15 802	15 768	15 854	15 801	15 824	15 754	15 786	15 868	15 895

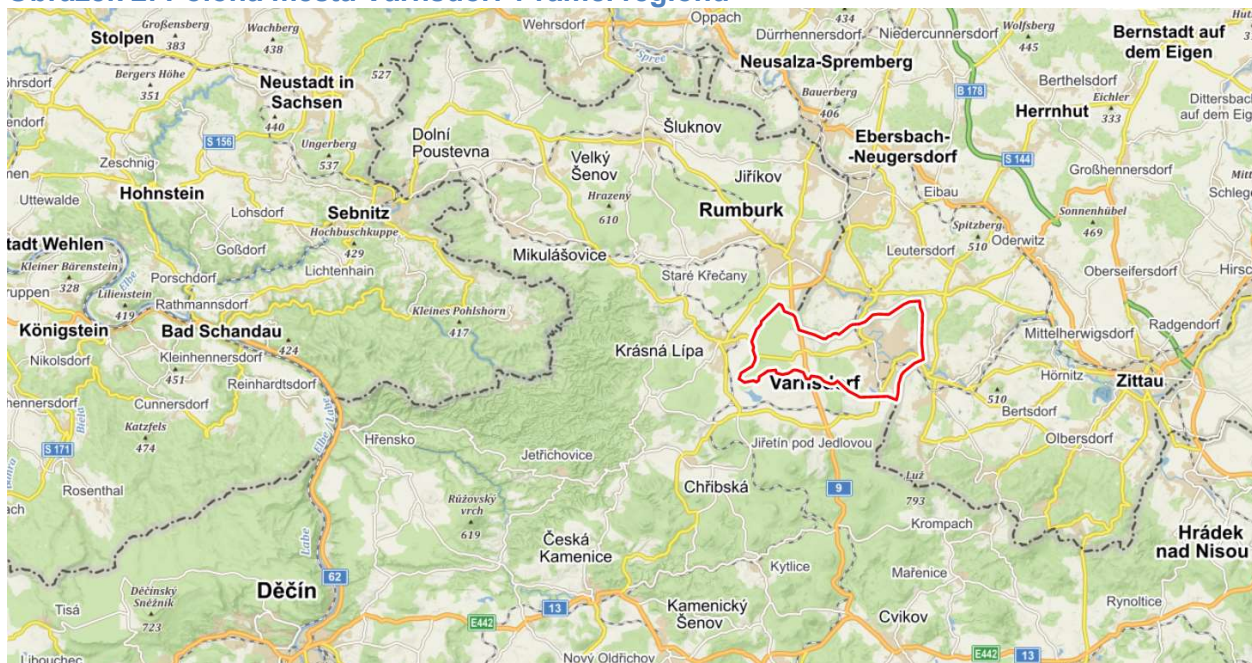
Zdroj: ČSU

Obrázek 1: Poloha města Varnsdorf v rámci České republiky

Zdroj: Mapy.cz

Obrázek 2: Poloha města Varnsdorf v rámci regionu

Zdroj: Mapy.cz

3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci

Agentura pro sociální začleňování v roce 2020 zveřejnila Metodiku pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území (Lang & Matoušek, 2020), na jejímž základě vytvořila index sociálního vyloučení jako nástroj vyhodnocení celkového rozsahu sociálního vyloučení v dané územní jednotce, který umožňuje srovnání obcí i jiných územních jednotek na základě souboru indikátorů¹, které zachycují různé dimenze sociálního vyloučení. Rozsah hodnot indexu se pohybuje od 0 do 30 bodů, kdy 30 indikuje maximální rozsah sociálního vyloučení v obci. Pro přehlednost je celý rozsah rozdělen do 4 kategorií.

Podle Zprávy o rozsahu sociálního vyloučení v Ústeckém kraji (Korecká et al., 2020) za rok 2018 podíl obcí tohoto kraje v posledních dvou kategoriích indexu je 20,9 % všech obcí oproti 8,3 % obcí v případě celé České republiky. Tato hodnota tak ukazuje to, co vyplývá i z dalších analýz - podstatně větší zatížení sociálním vyloučením v případě Ústeckého kraje než v celé České republice. Naopak v první kategorii, která indikuje nejmenší zatížení sociálním vyloučením, bylo v případě Ústeckého kraje pouze 22,9 % obcí oproti 53,4 % obcí v celé ČR. Pro samotný Varnsdorf má index sociálního vyloučení od roku 2018 do roku 2020 konstantní hodnotu - 16, obec tak spadá do čtvrté kategorie indikující nejvyšší zatížení sociálním vyloučením a patří tak do cca 20 obcí s nejvyšším index ze všech 354 sledovaných obcí Ústeckého kraje. Ve čtyřech dimenzích z pěti spadá Varnsdorf do 3. kategorie míry koncentrace - v dimenzi „osoby v exekuci“, v dimenzi „příspěvky na bydlení“, v dimenzi „příspěvky na živobytí“ a v dimenzi „uchazeči o zaměstnání evidovaní déle než 6 měsíců“. V poslední dimenzi „předčasné odchody“ patří Varnsdorf nicméně do 2 kategorie.

3.2.1 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Procentuální podíl příjemců obou dávek – Příspěvku na živobytí i Doplatku na bydlení – se mezi lety 2016 – 2020 ve Varnsdorfu výrazně snížil. Snižování tohoto podílu je v posledních letech trendem v celé České republice a Varnsdorf tento trend víceméně kopíruje – stejně jako v ČR, i ve Varnsdorfu došlo ke snížení podílu domácností, které pobírají příspěvek na živobytí o více než 50 %, u doplatku na bydlení je dokonce výrazný rozdíl mezi poklesem v ČR (cca 51 %) a ve Varnsdorfu (cca 58 %). Ve Varnsdorfu, podobně jako v děčínském okrese i v celém ústeckém kraji, je zároveň podíl příjemců příspěvku i doplatku dlouhodobě více než dvojnásobný, přičemž samotný Varnsdorf má sledované hodnoty vždy nejvyšší.

¹ Seznam indikátorů: Příjemci příspěvku na živobytí, Příjemci příspěvku na bydlení, Osoby v exekuci, Dlouhodobě nezaměstnané osoby, Předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy

Tabulka 2: Vývoj počtu vyplacených Příspěvků na živobytí a podílu jejich příjemců

	Počet vyplacených Příspěvků na živobytí ²				Podíl příjemců Příspěvku na živobytí ³			
	2016	2018	2019	2020	2016	2018	2019	2020
Varnsdorf	434,6	290	219,3	204,5	3,34 %	2,26 %	1,72 %	1,61 %
okres Děčín	3376,7	2128,1	1612	1548,3	3,08 %	1,95 %	1,48 %	1,44 %
Ústecký kraj	21451,9	13689,8	10625,4	9944,6	3,11 %	1,99 %	1,54 %	1,45 %
ČR	125242,9	79033,3	63119,3	61639,7	1,40 %	0,88 %	0,70 %	0,69 %

Zdroj: MPSV

Tabulka 3: Vývoj počtu vyplacených Doplatků na bydlení a podílu jejich příjemců

	Počet vyplacených Doplatků na bydlení ⁴				Podíl příjemců Doplatku na bydlení ⁵			
	2016	2018	2019	2020	2016	2018	2019	2020
Varnsdorf	226,6	121,2	93,7	92,8	1,74 %	0,95 %	0,73 %	0,73 %
okres Děčín	1594,8	930,8	772,8	735,4	1,45 %	0,85 %	0,71 %	0,68 %
Ústecký kraj	10888,1	6497,3	4735,4	4038,7	1,58 %	0,94 %	0,69 %	0,59 %
ČR	63988,2	40889,6	33850,8	32767,5	0,72 %	0,46 %	0,38 %	0,35 %

Zdroj: MPSV

Celorepublikový i regionální vývoj ve vyplácení dávek hmotné nouze mezi lety 2016 – 2019 je dán jednak pozitivním ekonomickým vývojem posledních let, jednak tím, že se vinou nulové valorizace životního minima a zároveň rostoucí výší minimální mzdy rozšiřuje segment obyvatel, kteří mají velmi nízké příjmy, a s ohledem na rostoucí životní náklady žijí na hranici chudoby, přesto však při sečtení příjmu své domácnosti nemají nárok na dávku Pomoci v hmotné nouzi (HN). K valorizaci životního minima nedošlo od roku 2012 až do 1. dubna 2020, kdy došlo k jednorázovému navýšení částky životního minima pro jednotlivce o 450 Kč. Stále však chybí mechanismus pravidelné valorizace, který by odrážel aktuální vývoj nákladů na život a garantoval tak zajištění základních nákladů na život všem potřebným.

Dalším faktorem, který zasahuje do vývoje ve vyplácení dávek, může být zejména kvůli dluhům rozšířená práce na černo. Takto zaměstnaní lidé nejsou v evidenci Úřadu práce ČR ať už ze své vlastní vůle nebo po jejich sankčním vyřazení z evidence, kdy ztrácí nárok na dávku Pomoci v hmotné nouzi minimálně na 3 – 6 měsíců. Trend sankčního vyřazování z evidence úřadu práce se navíc v posledních letech výrazně znásobil. V okrese Děčín byl v roce 2006 podíl sankčně vyřazených osob 1,07 %, v roce 2019 však tento podíl vystoupal na 4,37 %. V roce 2020 podíl opět výrazně poklesl na 2,21 % (Mapa nezaměstnanosti a sociální nejistoty, 2021).

Snižování objemu výplaty jednotlivých dávek nemusí být tedy vývojem společensky prospěšným a z uvedených dat nelze vyvozovat závěry o zmírňování chudoby a sociálního vyloučení v regionu. Naopak, u doplatku na bydlení údaje Platformy pro sociální bydlení ze Zprávy o vyloučení z bydlení za rok 2018 o poměru osob přežívajících na ubytovnách s doplatkem a bez něj naznačují, že se jen stále více liší počty osob ve vážné bytové nouzi,

² V průměrném měsíci každého roku³ V průměrném měsíci každého roku přepočteno na obyvatelstvo 15+ let⁴ V průměrném měsíci každého roku⁵ V průměrném měsíci každého roku přepočteno na obyvatelstvo 15+ let

které na doplatek na bydlení dosáhnou a které ne. **Bytová nouze je spíše stále méně měřitelná růstem nebo poklesem objemu vyplacených dávek na bydlení.** (Zieglerová, 2019, s. 29)

Poměrně specifický je rok 2020, kdy se trend klesajícího počtu vyplacených dávek výrazně zpomalil, na některých úrovních v podstatě zastavil. Dá se odhadovat, že jednou z hlavních příčin této situace je pandemie covid-19.

3.2.2 Zaměstnanost

Podíl uchazečů o zaměstnání v obci Varnsdorf byl v roce 2020 5,74 %, což je výrazně nad celorepublikovou hodnotou (4,09 %), neliší se to však výrazně od hodnoty krajské a okresní (5,76 % a 5,86 %). I Varnsdorf i celý ústecký kraj od roku 2006 víceméně kopíruje celorepublikový vývoj nezaměstnanosti, jen vždy v násobně vyšších hodnotách. Po roce 2008 během ekonomické krize nezaměstnanost na všech územních úrovních stoupala do roku 2014, kdy začala prudce klesat, což trvalo až do roku 2019, kdy se tento trend zastavil a v roce 2020 nezaměstnanost opět narostla. V dobách ekonomické krize, v letech 2008 a 2011, byla nezaměstnanost v samotném Varnsdorfu ještě znatelně vyšší než v celém okrese a kraji, od roku 2014 se hodnota na těchto třech úrovních vyrovnala. Vše uvedené ukazuje graf a tabulka níže.

Graf 1: Vývoj celkové nezaměstnanosti ve Varnsdorfu a na dalších územních úrovních

Zdroj: ČSÚ a OKpráce (vlastník dat – MPSV ČR); zpracování Centrum pro společenské otázky – SPOT z.s.

Stejné trendy vykazuje dlouhodobá nezaměstnanost (nad 12 měsíců) na všech zmiňovaných územních úrovních. Zde je nicméně dobré zvýraznit, že podíl dlouhodobě nezaměstnaných ve Varnsdorfu na celkovém počtu obyvatel a podíl nezaměstnaných do 12 měsíců byl od roku

2006 do roku 2014 velmi podobný, v roce 2014 byl dokonce podíl dlouhodobě nezaměstnaných vyšší. Až v dalších letech se dlouhodobá nezaměstnanost v obci i její podíl na celkové nezaměstnanosti výrazně snížil přibližně na třetinu v roce 2020 i v roce 2019 - viz tabulka níže.

Před jakoukoliv interpretací těchto statistik je vhodné také znovu poznamenat, že odchod z evidence nemusí vždy znamenat nalezení práce. Zároveň se do statistik nepromítá problematika práce na černo a v současné situaci epidemie covid-19 také např. fakt, že v roce 2020 hned v první vlně pandemie, o práci fakticky přišla řada živnostníků, kteří by však museli pozastavit živnostenský list, aby se mohli evidovat na úřadu práce. Pokud by však živnostenský list pozastavili, neměli by nárok na státem vyhlášené kompenzace, proto tak neučinili, nebyli v evidenci úřadu práce a tato skupina se tak do statistik nepromítá, na což poukazují některé výzkumy a statistiky (PAQ Research, 2021; Trlifajová, Chrudimská, 2021).

Tabulka 4: Vývoj podílu nezaměstnaných osob do a nad 12 měsíců

	2008	2011	2014	2016	2018	2019	2020
Podíl nezaměstnaných do 12 měsíců	5,24 %	5,69 %	5,03 %	4,88%	3,47 %	3,4 %	4,34 %
Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců	4,45 %	5,24 %	5,61 %	3,37%	1,60 %	1,04 %	1.40%

Zdroj: www.mapanezamestnanosti.cz

3.2.3 Sociálně vyloučené lokality

V Mapě sociálně vyloučených lokalit (SVL) z roku 2015 byly ve Varnsdorfu identifikovány 4 sociálně vyloučené lokality s 900 – 1 000 obyvateli těchto lokalit. Ve vstupní analýze města Varnsdorf publikované přibližně o rok později byl pak identifikován přibližně stejný počet sociálně vyloučených obyvatel nebo obyvatel sociálním vyloučením ohrožených, tentokrát již však v rámci 5 lokalit – viz tabulka č. 5.

Tabulka 5: Přehled lokalit ve městě Varnsdorf

Lokalita	Počet obyvatel (2016)	Situace v roce 2016	Situace v roce 2021
Sídlíště Kovářská – č.p. 2761, 2762, 2763 a 2764 (ul. Žitavská)	700 (cca 240 dětí)	Největší sociálně vyloučená lokalita ve městě s cca 90 % Romů. Po nepokojích v roce 2011 sem přišla řada lidí z ubytovny Lounská a z ubytovny TGM. Historie vzniku a vývoj lokality, vlastnická struktura a vztahy mezi obyvateli jsou podrobně popsány ve vstupní analýze z roku 2016. Mezi problémy lokality patří především nedostatek infrastruktury pro využití a seberealizaci místních dětí a mládeže, sousedské vztahy, obchod s chudobou ze strany většinových majitelů,	Podle výpovědí v současnosti v lokalitě zůstává přibližně 300 osob. Ostatní se postupně vystěhovali. Po vyhlášení tzv. bezdoplatkové zóny v této lokalitě na konci roku 2017 začalo docházet ke změnám v majetkové struktuře a také k odchodu některých nájemníků. K hromadnému vystěhovávaní došlo především v průběhu roku 2020, kdy nový majitel velké části bytů (p. Rak – Butterfly Factory s.r.o.) avizoval rekonstrukci a nájemníkům již dále neprodložoval smlouvy. Tato situace a její důsledky, mimo jiné také poklidná

		nepořádek v lokalitě, nízký pocit bezpečí a užívání drog.	demonstrace, se staly předmětem řady mediálních výstupů. ⁶⁶ Dům č.p. 2761 je v současnosti (srpen 2021) zcela prázdný, v domě č.p. 2762 zůstává aktuálně cca 3 – 5 rodin (různé výpovědi) a v domě č.p. 2763 zůstává prázdných 27 bytů Butterfly Factory s.r.o. Avizovaná rekonstrukce zatím neproběhla (informace k 25. srpnu 2021). V domě č.p. 2764, který spadá již do ulice Žitavská proběhla s pomocí dotace IROP rekonstrukce 17 bytových jednotek patřících městu a v současnosti jsou tyto byty pronajímány jako byty sociální ⁷ . Podrobný popis situace z jara 2021 obsahuje tematická výzkumná zpráva Bydlení obyvatel ohrožených sociálním vyloučením ve Varnsdorfu.
Ubytovna TGM U Červeného kostela	44	Městská ubytovna fungující od roku 2001, jejímiž obyvateli v roce 2016 jsou především osoby propuštěné po výkonu trestu a lidé, kteří se vrátili z ciziny. V ubytovně sídlí Centrum sociálních služeb včetně Nízkoprahového centra Modrý kámen. Ze strachu před dalšími útoky se částečně vylidnila po protiromských pochodech v roce 2011. (Vepřková, 2016)	V dubnu 2021 zde bylo ubytováno 48 lidí včetně dvou rodin s dvěma dětmi. Větší rodiny nelze ubytovat kvůli velikosti pokojů. V budově ubytovny je také noclehárna a Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Od podzimu 2021 se plánuje rekonstrukce ubytovny, proto ubytovna další nájemníky nepřijímá a v současnosti (srpen 2021) není zcela jasné, kam se budou moci přestěhovat stávající obyvatelé.
Pražská	100 (21 dětí)	Bytový dům se dvěma vchody vykazuje znaky sociálního vyloučení – vyšší počet příjemců dávek v hmotné nouzi, vyšší nezaměstnanosti, nicméně vstupní analýza lokalitu označila spíše jako lokalitu se zvýšenou koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením, nikoliv přímo jako sociálně vyloučenou lokalitu. Z pohledu obyvatel města vnímán jako bezproblémový dům (Vepřková, 2016).	V lokalitě žije 16 domácností (35 dětí). Všechny byty jsou ve vlastnictví jedné firmy – K+M+K Barci s.r.o. Podle informací o cenách a podmínkách nájemného lze zdejší praktiky označit jako obchod s chudobou – nájemní smlouvy na dobu tří měsíců či výrazně nadprůměrný měsíční nájem vyplácený v hotovosti. Celý dům byl v roce 2018 vyhlášen za tzv. bezdoplatkovou zónu. Dům je ve špatném technickém i hygienickém stavu a obyvateli z okolních domů jsou dům i jeho obyvatelé vnímáni velmi negativně. Na adresu se

⁶⁶ Např. [Český rozhlas Sever](#), [Seznam Zprávy](#), [iDnes.cz](#), [A2larm.cz](#) [zde](#) nebo [zde](#), [Romea.cz](#)

⁷ Pravidla pronájmu jsou dostupná na www.varnsdorf.cz/cz/aktuality/informace-z-mesta/mesto-zverejnuje-vyzvu-pronajem-socialnich-bytu-pro-osoby-bytove-nouzi.html

			přestěhovali dva lidé ze sídliště Kovářská. (Charvát, 2021)
Hrnčířská – č.p. 2725 a 2726	140	V lokalitě je zvýšený počet obyvatel pobírajících dávky hmotné nouze. Žijí zde především lidé ohrožení chudobou, Romové a matky samoživitelky. Obyvateli města není vnímána jako problémová. (Vepřková, 2016)	Oba dva bytové domy jsou v majetku soukromé firmy KTZ Realinvest s.r.o. a od roku 2018 jsou tzv. bezdoplatkovou zónou. Přesunuli se sem někteří obyvatelé ze sídliště na Kovářské ulici. Podle podrobností uvedených v tematickém výzkumu (Charvát, 2021) různé rodiny platí různé vysoké nájem (ale vždy vyšší než je cena m ² podle cenové mapy), majitelé požadují vysoké kauce a smlouvy jsou uzavírány pouze na měsíc nebo na tři měsíce.
Mladoboleslavská	50	Ve 2 domech na této ulici dlouhodobě sídlí romské velkorodiny. Domy si majitelé odkoupili v době privatizace. Stěhování lidí do této lokality je rapidní a celkový počet obyvatel se odhadoval ke květnu 2016 na 50 osob, i když podle výpovědí jsou domy v extrémně špatném technickém stavu.	Obydlen zůstává dům č.p. 1476, i když je stále ve velmi špatném technickém stavu, po požáru, po kterém většina obyvatel odešla. Přízemí domu však zůstává obydléné.

Zdroj dat: vstupní analýza, tematický výzkum Bydlení; výpovědi respondentů

Tematický výzkum z jara 2021 identifikoval také řadu dalších lokalit:

Ubytovna Sport

Znovuotevřená ubytovna, která byla uzavřena v roce 2011 majitelem Janem Ruszóz z důvodu rekonstrukce, byla před uzavřením považována za jednu z nejproblematictějších míst ve městě a po sérii protiromských pochodů a útoků v roce 2011 se řada obyvatel odstěhovala především na sídliště Kovářská. V současnosti (2021) žije v ubytovně přibližně 40 osob a cena ubytování je 4 700 Kč za jednolůžkový pokoj. Další podrobnosti uvádí tematický výzkum bydlení (Charvát, 2021).

Žitavská 1072 – bazar

Budova v soukromém vlastnictví, která byla ke květnu 2021 vedena v katastru nemovitostí jako stavba pro obchod, bez bytových jednotek, i přesto však byla využívána k ubytovacím účelům. V současnosti (říjen 2021) je budova v katastru vedena již jako rodinný dům. V dubnu 2021 zde žilo přibližně 30 dospělých a 11 dětí. Všichni obyvatelé se přistěhovali v roce 2020 z vystěhovaných bytů na Kovářské ulici. V období samotného vystěhovávaní zde podle výpovědí bylo nastěhováno ještě více osob. Dům je ve špatném technickém a hygienickém stavu. Nájemní smlouvy někteří obyvatelé nemají a nájemné je velmi nadprůměrné (Charvát, 2021). Samotnými obyvateli i pracovníky sociálních služeb je lokalita označována za jednu z nejhorších.

Lužická 1652

Rodinný dům se čtyřmi bytovými jednotkami, kde byla v roce 2018 také vyhlášena tzv. bezdoplatková zóna. V dubnu 2021 zde bydlela pouze 1 rodina a zároveň probíhala rekonstrukce objektu. (Charvát, 2021)

Nádražní 2240

Tzv. drážní domek je také spojený s medializovaným odchodem řady rodin ze sídliště na Kovářské ulici v roce 2020. V objektu jsou dvě bytové jednotky, do kterých se přestěhovaly nejprve dvě rodiny z Kovářské ulice a při hromadném vystěhování dalších obyvatel domů na Kovářské kvůli avizované rekonstrukci, si jedna z rodin k sobě nastěhovala další rodiny, které z Kovářské neměli, kam jít. Tato situace však nebyla udržitelná a všechny z těchto rodin postupně odešly, pravděpodobně do areálu Žitavská 1072. Situace sestěhování několik rodin v tomto objektu byla z různých stran hodnocena odlišně. Respondenti (sociální pracovníci města a NNO) tematického výzkumu (Charvát, 2021) mluví o placení nájemného ze strany příchozích rodin jedné z rodin, která v místě již bydlela, bez nájemní smlouvy, některá média naopak mluví o aktu solidarity a ubytování rodin v situaci, kdy neměli jinou možnost (Alarm, 2020 a 2021; Romea.cz, 2021; iDnes.cz, 2021).

Novoměstská 2825

Na této adrese stojí rodinný roubený dům, do kterého se v roce 2020 nejprve nastěhovalo několik rodin z ulice Kovářská, k dubnu 2021 tady žila již jen jedna osmičlenná rodina. Nájemní smlouva je majitelem uzavírána vždy jen na 3 měsíce.

Ubytovna Bidrmanovi

Ubytovna má kapacitu zhruba 40 osob, v dubnu 2021 byla obsazena zhruba z poloviny. Cena za ubytování je 150 Kč za den. Podle vyjádření majitele, jsou v objektu ubytováni především jednotlivci, pracovníci a dělníci ve formě přechodného ubytování. Ubytovna byla v nedávném výzkumu na téma bydlení ve Varnsdorfu zařazena mezi lokality spojené se sociálním vyloučením na základě výpovědí zástupců sociálních služeb, které v místě měli své klienty. (Charvát, 2021)

3.2.4 Dluhy

Ústecký kraj nese dlouhodobě prvenství z hlediska podílu osob v exekuci, oproti celorepublikovému podílu je přibližně dvojnásobný a mezi lety 2016 a 2019 se spíše zvyšoval. Pokud se podíváme na úroveň okresu Děčín a samotného města Varnsdorf, čísla jsou jen o málo nižší – viz tabulka níže.

Ve Varnsdorfu bylo ke 12. 12. 2020 12,58 % osob v exekuci s průměrným počtem 5,8 exekucí na osobu (Exekutorská komora, 2021). Podíl osob v exekuci sice v posledních letech klesá, ale stoupá naopak průměrný počet exekucí na osobu ve městě. Od roku 2017 se tak o více než 5 p.b. snížil počet osob v exekuci, o 1,0 p.b. se však zvýšil průměrný počet exekucí na osobu.

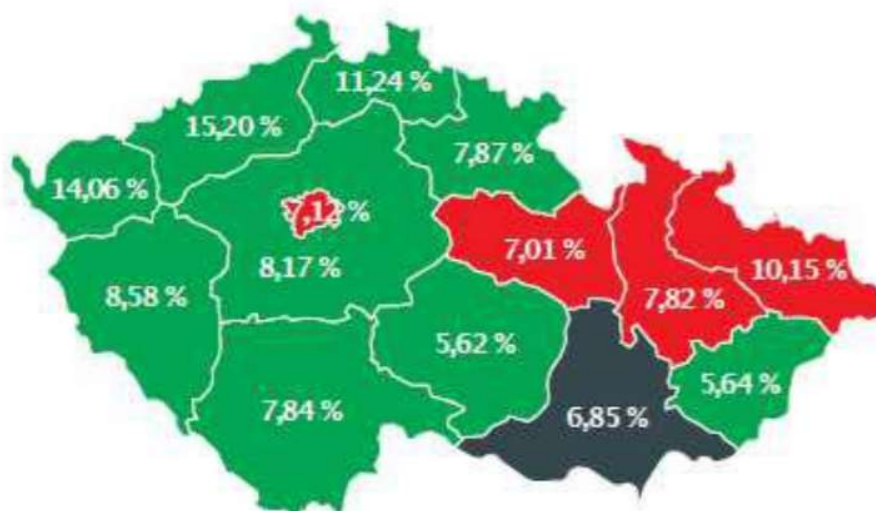
Tabulka 6: Vývoj podílu osob v exekuci na různých územních úrovních

	2016	2017	2018 (k 31. 12. 2018)	2019 (k 20. 4. 2020)	2020 (k 12.12.2020)
Varnsdorf	15,46 %	18,03 %	<i>data nejsou k dispozici</i>	16,24 %	12,58
<i>Průměrný počet exekucí na osobu</i>	4,9	4,8	<i>data nejsou k dispozici</i>	5,6	5,8
Okres Děčín	15,38 %	16,71 %	17,46 %	15,95 %	13,04 %
Ústecký kraj	16,62 %	18,08 %	17,56 %	16,71 %	13,72 %
Česká republika	9,3 %	9,7 %	9,2 %	8,7 %	7,1 %

Zdroj: mapaexekuci.cz a Exekutorská komora

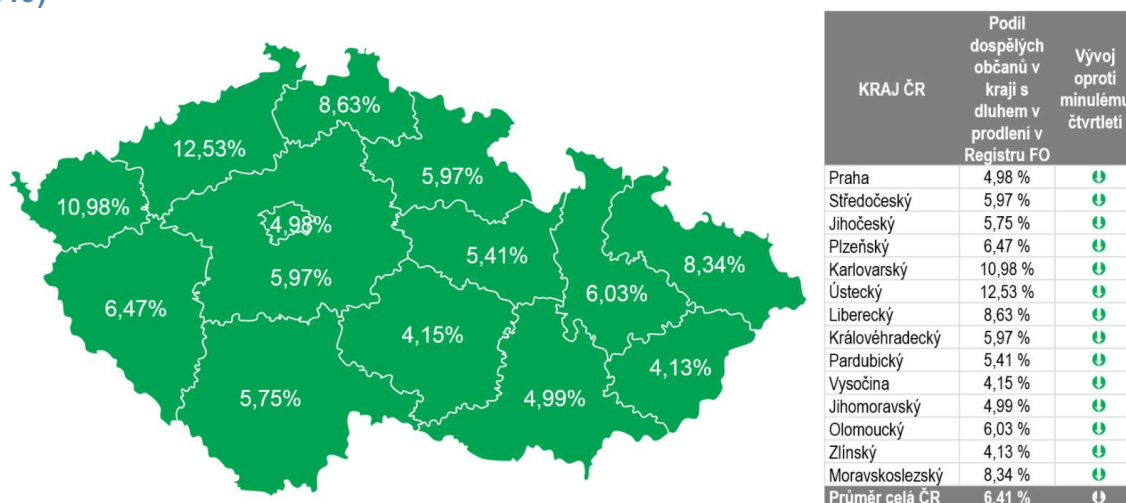
Pokud se podíváme na dluhy obecně, můžeme vyjít ze srovnání map z registru SOLUS, které udávají podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS. Součástí registru je většina úvěrových, telekomunikačních a energetických společností. Pokud porovnáme níže uvedené mapy, vidíme, že ve všech krajích došlo jednoznačně ke snížení podílu. V Ústeckém kraji však tento podíl zůstává největší z celé České republiky, i když se z 15,2 % v roce 2015 snížil na 12,53 % za rok 2019.

Obrázek 3: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2015)

Zdroj: Registr SOLUS – www.solus.cz

Obrázek 4: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2019)

Zdroj: Registr SOLUS – www.solus.cz

Za pozitivní se nedá označit ani vývoj podílu osob v osobním bankrotu ve Varnsdorfu. V roce 2020 byla hodnota města Varnsdorf v porovnání s celou Českou republikou (1,27 %) a Ústeckým krajem (2,21 %) přibližně uprostřed – 1,83 %, nicméně toto číslo se v posledních dvou letech mírně snižovalo (o 0,2 p.b.). V roce 2020 bylo v obci evidováno 232 osob v osobním bankrotu, což je 11,20 % všech osob v exekuci. Tento podíl insolvenčních na exekucích je nižší než celorepubliková (14,02 %) i krajská (13,08 %) hodnota.

3.2.5 Kriminalita a vnímání pocitu bezpečí

Ústecký kraj měl za rok 2019 po Praze nejvyšší index kriminality ze všech krajů České republiky a toto prvenství si udržoval v roce 2020. Okres Děčín, kam spadá také Varnsdorf, se dlouhodobě pohybuje kolem průměru celého kraje (od roku 2016, kdy byl index kriminality v okrese Děčín nad průměrem celého kraje do roku 2019, kdy se hodnota děčínského okresu pohybuje těsně pod krajským průměrem). Ze všech 79 sledovaných územních odborů Policie České republiky tak stojí Děčín v roce 2019 na 15. místě (s 15. nejvyšší hodnotou indexu kriminality). Pokud půjdeme ještě na nižší úroveň obvodních oddělení, je patrné, že území šluknovského výběžku k této hodnotě výrazně přispívají. Konkrétní hodnoty a srovnání indexu kriminality obvodního oddělení policie Varnsdorf a celé České republiky naleznete v tabulce níže. Na grafu, který následuje je jasně vidět, jak indexy na úrovni obvodního oddělení policie a ČR vykazují v podstatě protichůdné tendence. Za celé období 2016 – 2020 se index v ČR výrazně snížil a zároveň se zvyšuje objasněnost (i když stále zůstává pod 50 %), zatímco index ve Varnsdorfu nejprve vzrůstal, pak o něco klesl, aby v roce 2020 byl přibližně na stejné úrovni jako v roce 2016. Objasněnost kolísá, ale během sledovaného období zůstává podstatně vyšší než na celorepublikové úrovni (mezi 55 % - 63 %).

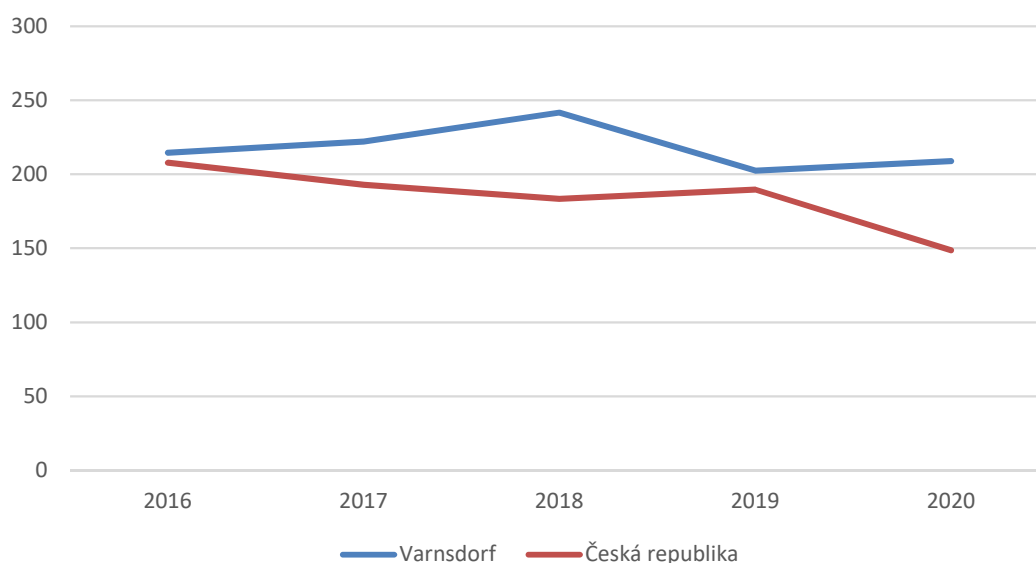
Kromě trestných činů obvodní oddělení policie eviduje za rok 2020 také 333 přestupků, v roce 2019 to bylo 284. (Analýza bezpečnosti, 2021)

Tabulka 7: Index kriminality a počet trestných činů v rámci obvodního oddělení policie Varnsdorf a v celé ČR

období		Varnsdorf			ČR		
		index kriminality	počet trestných činů	Objasněnost	index kriminality	počet trestných činů	Objasněnost
1/2013 12/2013	–	295,1	542	61 %	310,3	325 366	40 %
1/2016 12/2016	–	214,5	394	62 %	207,8	217 927	47 %
1/2017 12/2017	–	222,1	408	55 %	192,9	202 303	47 %
1/2018 12/2018	–	241,7	444	57 %	183,5	192 405	48 %
1/2019 12/2019	–	202,5	372	63 %	189,6	198 839	47 %
1/2020 11/2020	–	209	384	48 %	148,6	155 779	45 %

Zdroj: mapakriminality.cz

Graf 2: Vývoj indexu kriminality v období 2016 – 2020 na úrovni obvodního oddělení policie Varnsdorf a na úrovni České republiky

Zdroj: mapakriminality.cz

Ke skladbě trestných činů se vyjadřuje nejnovější bezpečnostní analýza města Varnsdorf: Z přehledu skladby kriminality vyplývá, že největší podíl na nápadu trestné činnosti má dlouhodobě majetková trestná činnost. I v letošním roce převážná většina majetkových deliktů, které byly objasněny, byly páchany osobami z řad recidivistů a toxikomanů (konzumentů pervitinu nebo marihuany). Toxikomani páchají trestnou činnost nejjednodušším a nejrychleji proveditelným způsobem. Z tohoto pohledu je zaznamenán ústup kvalifikovaných způsobů provedení vloupání. Ze struktury pachatelů trestné činnosti dále vyplynulo, že největší podíl na páchaní mají recidivisté.

Užívání drog

Hlavním rizikem v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality je podle bezpečnostní analýzy města výskyt užívání drog včetně jejich výroby a distribuce na území města, včetně sociálně vyloučených lokalit. Pro celé Šluknovsko je charakteristický vysoký počet uživatelů drog, zejména alkoholu, marihuany a pervitinu. Poslední dvě látky se dají v regionu sehnat za relativně nízkou cenu a to je také důvod, proč jsou často obchodovány přes hranice.

Ve Varnsdorfu působí aktuálně 2 organizace, které poskytují služby uživatelům drog – WHITE LIGHT I, z.ú. a DRUG – OUT Klub, z.s.

WHITE LIGHT I

Organizace poskytuje celou řadu různých služeb zaměřených na závislosti v celém Ústeckém kraji (wl1.cz, 2021):

TERAPEUTICKÁ KOMUNITA v Mukařově (od r. 1997)
CENTRUM NÁSLEDNÉ PÉČE v Ústí n. L. (od r. 2002)
KONTAKTNÍ A PORADENSKÉ CENTRUM v Teplicích (od r. 2005)
TERÉNNÍ PROGRAM Teplicko (od r. 2005)

KONTAKTNÍ A PORADENSKÉ CENTRUM v Rumburku (od r. 2006)
TERÉNNÍ PROGRAM Šluknovsko (od r. 2006)
AMBULANTNÍ LÉČBA v Ústí n. L. (od r. 2014)
CENTRUM PRIMÁRNÍ PREVENCE v Ústí n. L. (od r. 2016)

Ve Varnsdorfu služba působí od roku 2006 v rámci terénního programu Šluknovsko a provádí zde terénní práci a harm reduction pro klienty od 15 let výše a především pro uživatele nealkoholových drog. Na základě SPSZ v organizaci nevznikly nové aktivity a projekty, je zde pro to uvedena především jako jeden z klíčových a dlouhodobých aktérů na poli drogové problematiky ve městě. Město informace od organizace WHITE LIGHT I zahrnuje do svých pravidelných statistik a obrací se na její zástupce, pokud je potřeba. Terénní pracovníci přicházejí do kontaktu a při své práci využívají informace od varnsdorfských asistentů prevence kriminality.

Vývoj počtu klientů a dalších statistik v posledních letech znázorňuje tabulka níže.

Tabulka 8: Statistiky organizace WHITE LIGHT I

	2017	2018	2019	2020
Počet nealkoholových klientů	194	182	178	115
Počet kontaktů	775	1688	1696	1238
Počet prvních kontaktů	106	89	120	98
Počet výměn	593	1179	736	475
Počet vydaných injekčních jehel	27986	30564	30898	34357
Nález injekčního materiálu – počet stříkaček	604	215	350	465
Základní zdravotní ošetření	121	47	62	8
Informační servis	1279	1256	815	618
Sociální práce - počet intervencí	503	45	66	119

Zdroj: výroční zprávy WHITE LIGHT I

Specifický je, opět především kvůli opatřením v rámci pandemie covid-19 rok 2020, kdy došlo ke snížení většiny hodnot kromě počtu vydaných injekčních jehel. Ač se počet výměn jako takový oproti roku 2018 a 2019 rapidně snížil, počet vydaných jehel se naopak oproti všem porovnávaným rokům výrazně zvýšil. Zvýšil se také počet nalezených stříkaček, na což se služba v roce 2020 po omezení ostatních služeb zaměřovala. Kontakt s klienty byl v té době omezen na dobu nezbytně nutnou k výměně injekčního materiálu a podání základních informací. Kromě tohoto specifického roku je však počet klientů poměrně stabilní. V roce 2018 si organizace díky finanční podpoře z evropského projektu POSOSUK pořídila služební vozidlo, což přispělo ke zvýšení komfortnosti dopravy a dostupnosti služby do vzdálenějších lokalit.

Služba v rámci své činnosti distribuuje také kapsle, které jsou méně rizikovou alternativou injekčního užívání drog a prezervativy. V letech 2018 a 2019 se počet tohoto distribuovaného materiálu meziročně zvýšil.

Je nutné upozornit, že uvedená čísla nemusí znamenat nárůst počtu uživatelů drog v oblasti. Čísla mohou paradoxně spíše indikovat úspěšnost služeb tzv. harm reduction, a to především ve formě nárůstu důvěry mezi uživateli drog a poskytovatelem této služby a ve formě méně rizikového užívání drog.

DRUG – OUT Klub

Organizace se sídlem v Ústí nad Labem poskytuje široké spektrum služeb v ústeckém kraji terénní i ambulantní formou pro osoby ohrožené a trpící závislostmi. Ve Varnsdorfu od roku 2018 provozuje poradnu pro závislosti Varnsdorf, která byla a je realizována v rámci dvou na sebe navazujících projektů financovaných z OPZ ESF. Vznik této poradny je těsně navázaný na specifické cíle č. 6.1.1.1 a 6.1.2.1 SPSZ městě Varnsdorf o vzniku nové sociální služby odborného sociálního poradenství, konkrétně adiktologické ambulance, a DRUG – OUT Klub byl k naplnění cíle a spolupráci s městem Varnsdorf vyzván Agenturou pro sociální začleňování. Na základě toho vznikl nejprve projekt *Poradna pro závislosti Varnsdorf* realizovaný od 19. 1. 2018 a později také *Poradna pro závislosti Varnsdorf 2*, který v současnosti běží do 30. 6. 2022. Podrobnosti k plnění a evaluaci projektu jsou popsány v kapitole 6.1.3.

Pocit bezpečí

Co se týče vnímání pocitu bezpečí, v obci Varnsdorf proběhl již v roce 2007 z iniciativy studentky Vyšší odborné školy a střední průmyslové školy Varnsdorf sociologický výzkum a analýza na téma „Vnímání pocitu bezpečí občany města Varnsdorf“, kterého se zúčastnilo necelých 400 respondentů – obyvatel města. Na výsledky tohoto výzkumu navázal po 14 letech v roce 2021 další sběr dat - analýza vnímání pocitu bezpečí, kterou zpracoval manažer prevence kriminality města Varnsdorf v rámci projektu *APK a Domovník preventista Varnsdorf*. Tohoto nejnovějšího sběru dat se i kvůli pandemické situaci zúčastnilo pouze 102 respondentů, nicméně s vědomím limitů vyplývajících z takto nízkého počtu respondentů lze i tak do jisté míry porovnávat výsledky obou výzkumů. Porovnání je podrobně dostupné v dokumentu *Bezpečnostní analýza a průzkum pocitu bezpečí občanů města Varnsdorf 2021* a zde uvádíme základní poznatky a shrnutí.

- **Na otázku „Cítíte se ve městě bezpečně?“ odpovědělo v roce 2007 dohromady 63 % respondentů „ano“ (20 %) nebo „spíše ano“ (43 %), v roce 2021 se tento součet**

odpovědi snížil na 56 %, zvýšil se však podíl jasných „ano“ (23 %) a naopak snížil podíl odpovědí „spíše ano“ (33 %).

- V roce 2007 i v roce 2021 se respondenti cítí nejméně bezpečně večer v centru a v okrajových částech města.
- Dotazovaní se v roce 2007 i v roce 2021 cítili nejvíce ohrožení v parku nebo při výběru z bankomatu, v roce 2007 se však v parku cítilo nejvíce ohroženo 48,7 % respondentů, v roce 2021 to bylo 96 %.
- Na otázku ochoty ovlivnit bezpečnost ve městě v roce 2007 více než polovina oslovených uvedla, že by svědčila, pokud by k tomu byla vyzvána, dále by pak zavolali anonymně policii (34,7 %) nebo se v menší míře také sami přihlásili na policii se svědectvím (22,3 %). První dvě možnosti by využili ve velké míře respondenti i v roce 2021 (svědčit po vyzvání – 65 %; anonymní volání – 47 %), nicméně **podstatně se zvýšila ochota přihlásit sám/sama na policii se svědectvím – 69 %**.
- U otázky „O jakých preventivních aktivitách nebo programech Městské policie víte?“ největší počet respondentů uvedl v roce 2007 i v roce 2021 kontrolní akce řidičů, **v roce 2021 však hned na druhém místě (76,5 % respondentů) uvedli asistenty prevence kriminality**. Zde však nelze udělat srovnání, protože v roce 2007 asistenti ve Varnsdorfu ještě nefungovali.
- **V obci zůstává výrazná nespokojenost s tím, jak se Policie ČR stará o bezpečnost občanů** – 58 % dotázaných je v roce 2021 spíše nespokojeno oproti 33 %, kteří jsou spíše spokojeni (krajní hodnoty jsou minimální). Tyto hodnoty se oproti roku 2007 ještě zhoršily – 44 % spíše nespokojeni, 37 % spíše spokojeni. Podobné výsledky vykazuje i spokojenost s Městskou policií a samotnými asistenty prevence kriminality a domovníky.
- Podle respondentů z roku 2007 by **Policie ČR nebo Městská policie měla při ochraně bezpečnosti občanů Varnsdorfu podnikat především razantnější zákroky vůči pachatelům** (jako jednu z odpovědí zaškrtno 69,9 % respondentů), dále pak zvýšit počet strážníků, zesílit pěší hlídky a rozšířit kamerový systém. Tyto čtyři kroky zaškrtnl také největší počet respondentů v roce 2021, nicméně oproti razantnějším zákrokům v tomto roce na prvním místě vede posílení pěších hlídek – 48 %, razantnější zákroky 39 %.
- Při otázce na porovnání bezpečnosti města Varnsdorf oproti jiným městům **v roce 2007 44 % dotazovaných odpovědělo, že neví, 25 % označilo město za „spíše bezpečnější“, 18 % za „spíše nebezpečnější**, krajní hodnoty měly poměrně malé zastoupení. V roce 2021 již tolik respondentů nebylo nerozhodnutých (nevím – 18,6 %) a **mírně vzrostl podíl odpovědí „spíše bezpečnější“ (28,4 %) a klesl podíl odpovědí „spíše nebezpečnější“ (13,7 %)**.
- V roce 2021 si 41 % respondentů myslí, že **Varnsdorf spíše nenabízí dostatek příležitostí pro aktivní trávení volného času (odpověď „spíše ne“)**. Podíl této odpovědi se oproti roku 2007 zvýšil o 9 p.b., nicméně se naopak podstatně snížil podíl odpovědí „ne“ (z 21 % na 4 %), zároveň však cca čtvrtina respondentů odpověděla, že neví (oproti 12 % v roce 2007).
- Nabízené odpovědi na otázku „Kterými zločiny se cítíte být nejvíce ohroženi?“ se v porovnávaných průzkumech mírně liší, proto zde nebudeme porovnávat počty odpovědí, ale pouze uvedeme 4 zločiny uváděné nejčastěji v jednotlivých letech. **V roce 2007 to byly v pořadí od nejčastěji uváděného „vykradení auta“, „krádeže kol“, „krádeže aut“ a „volně pobíhající psi“**. **V roce 2021 se nejčastější odpovědi**

poněkud proměnily na „**vandalismus – poškozování, sprejerství**“, „**výtržnictví**“, „**krádeže kol**“ a „**výroba a distribuce drog**“.⁸

- V obou letech si nejčastěji respondenti přejí, aby se **do budoucna prevence kriminality nejvíce zaměřila na „party, vandalismus“**, na druhém místě je pak „**problém drog a alkoholismu**“ (v roce 2007 téměř současně s „krádežemi aut“).

⁸ Zde je nutné upozornit, že respondenti mohli zaškrtnout odpovědi tolik, kolik chtěli (v roce 2007 z 18 odpovědí, v roce 2021 z 20 odpovědí) a v roce 2007 všechny odpovědi měly minimálně 15 % podíl, v roce 2021 pouze dvě odpovědi měly pod 10 % a 5 pod 20 %.

3.3 Spolupráce města Varnsdorf s ASZ

Memorandum o spolupráci mezi městem Varnsdorf a Agenturou pro sociální začleňování bylo uzavřeno v únoru roku 2016, v březnu pak bylo ustaveno Lokální partnerství a přibližně k polovině téhož roku byla vypracována vstupní analýza obce. Od dubna 2016 se také začaly pravidelně setkávat pracovní skupiny (PS) – PS Zaměstnanost, PS Bydlení, PS Bezpečnost, PS Vzdělávání a PS Sociální služby, rodina a zdraví. Z těchto pěti skupin však záhy (od května) vznikly sloučením PS Bydlení a PS Zaměstnanost a sloučením PS Vzdělávání a PS Sociální služby, rodina a zdraví pouze skupiny tři. Podle tehdejší evidence⁹ Regionálního centra ASZ došlo ke sloučení kvůli nezájmu členů PS o účast a práci ve skupinách. V daném rozdělení v dalších měsících členové skupin pracovali na identifikaci potřeb v obci, vytváření SWOT analýz a definici priorit, cílů a jednotlivých opatření pro připravovaný strategický plán, který byl jako Strategický plán sociálního začleňování města Varnsdorf pro období 2017 – 2020 obcí schválen k 30. 3. 2017. Od druhé poloviny roku 2016 se také pravidelně scházela pracovní skupina Projekty a implementace, která především probírala jednotlivé projektové záměry výzev OPZ a IROP. Od února 2016 v obci také v rámci spolupráce působí lokální konzultantka a manažerka SPSZ. Pozice manažerky/manažera SPSZ je ze začátku nicméně poněkud nestabilní – dochází k personálním obměnám a opět podle tehdejší evidence LK není tato pozice a agenda do struktur města dostatečně zavedena, tak aby bylo možné efektivně spolupracovat na aktivitách týkajících se sociálního začleňování.

V říjnu 2017 byly do výzvy 52 OPZ podány dva projekty: projekt Cesta k domovu – podpora osob ohrožených sociálním vyloučením v přístupu k bydlení a projekt Bárka – (soutěskou sociálního vyloučení bezpečně k pracovnímu uplatnění). Žadatelem těchto projektů bylo město Varnsdorf. Oba projekty spadají tematicky do jiné oblasti, než na kterou se zaměřuje tato evaluace a byly ukončeny k 31. 3. 2021. V dalším textu se dále nebudeme věnovat hodnocení těchto projektů, nicméně součástí realizace obou projektů bylo vypracování evaluací a závěrečné zprávy z těchto evaluací jsou dostupné vždy na stránce projektu na portálu ESF ČR¹⁰.

V průběhu roku 2017 proběhla především zásluhou tehdejší lokální konzultantky ASZ jednání vedení města s neziskovou organizací DRUG – OUT Klub, z.s., s kterou Agentura měla zkušenosti již i z jiných obcí, a na základě úspěšných jednání si organizace podala žádost o financování projektu *Poradna pro závislosti Varnsdorf* v rámci OPZ.

Již od začátku spolupráce s ASZ byl ve Varnsdorfu od 1. 4. 2016 v realizaci projekt Prevence sociálního vyloučení a kriminality ve Varnsdorfu, který zaváděl 6 asistentů prevence kriminality (APK). V rámci spolupráce s ASZ město dále pravidelně jednalo a vyhodnocovalo činnosti APK a po přibližně roční mezeře mezi projekty, kterou částečně vyplnil roční projekt na dva asistenty od Ministerstva vnitra, byl i v souladu s v mezidobí vypracovaným tematickým akčním plánem (TAP) podán a následně chválen projekt *APK a domovník preventista Varnsdorf* se začátkem realizace 1. 9. 2020.

⁹ Interní podklad ASZ pro přípravu 1. monitorovací zprávy za období 1. 1. 2016 – 30. 6. 2016.

¹⁰ Projekt Bárka -

<https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySklaId=2ADA4ED5-D554-40D4-A308-5262BFF53246>; Projekt Cesta k domovu - <https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySklaId=FA6821FD-08DC-4EC5-BD15-395F3C7C2D73>

V průběhu roku 2019 se v souvislosti se stále palčivější problematikou zadluženosti a exekucí v obci započala jednání s organizací Experance, z.s., která projevila zájem o provozování dluhové poradny v obci v rámci projektu financovaného z OPZ. Tento projekt byl začátkem roku 2020 podán, následně schválen a jeho realizace běží od 1. 7. 2020. V rámci projektu je každé úterý a čtvrtek od 8:00 do 13:00 a od 14:00 do 15:00 přímo ve Varnsdorfu v provozu dluhová poradna. V průběhu roku 2019 bylo také připravováno několik projektů různých firem na sociální podnikání, ke kterým byla Agentura vyzvána, aby vydala soulad se SPSZ a z nichž nakonec tři byly na začátku roku 2020 podány, žádný však nebyl schválen a postoupen k realizaci. Firma CESAR TRADE s.r.o. podala později projekt v rámci OPZ výzvy č. 39 pro MAS Český Sever – Podpora sociálního podnikání III. a v rámci této výzvy je nyní od 1. 4. 2021 projekt na vznik nového integračního sociálního podniku realizován.

Již v průběhu let 2018, 2019, ale výrazně především na konci roku 2020 a začátkem 2021 se Agentura ve městě podílela na jednáních, komunikaci s řadu zainteresovaných aktérů a řešení situace ohledně vystěhovávání obyvatel ze sídliště na Kovářské ulici. Zároveň vyvstává potřeba a zájem ze strany města spolupracovat na vypracování tematického akčního plánu v oblasti bydlení a začátkem roku 2021 je tak navázána spolupráce s výzkumným týmem ASZ a v první polovině roku realizován tematický výzkum na bydlení.

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Štolfová & Konečný, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci SPSZ města Varnsdorf, která probíhala od července do října 2021, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **polostrukturované a nestrukturované rozhovory** se zástupci ASZ, zástupci neziskových organizací a zástupci města a dalších institucí (9 respondentů)
- **desk research**
- **analýza dat**
 - z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, data MPSV, data Generálního ředitelství ÚP, ČSÚ, mapa kriminality, mapa nezaměstnanosti a sociální nejistoty*)
 - poskytnutých místními aktéry (*data městských odborů, ÚP, data neziskových organizací*)
 - materiály a data ASZ

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2019 – 2021 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží k prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- Vytvořila či přispěla opatření k dosažení dopadů?
- Jak opatření přispěla k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
- Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
- Jak bude zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?
- Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?

- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovali již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také v některých případech **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti (např. bezpečnosti) je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Evaluační zpráva je proto zaměřena na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ** na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování. Při výběru této oblasti bylo přihlédnuto ke specifickým evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **v obci Varnsdorf pro evaluaci vybrána oblast Bezpečnost a prevence kriminality.**

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

Tabulka 9: Priority a cíle evaluované na základě tematického zúžení

Tematická oblast:	BEZPEČNOST A PREVENCE KRIMINALITY
3.1 Priorita	Chceme systematicky pracovat s dětmi a mládeží
3.1.1 Obecný cíl	Budeme mít systém pro práci s dětmi a mládeží 15+
3.1.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2019 budeme mít komunitní centrum s klubem pro předškolní děti s kapacitou 20 dětí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	V rámci dvou na sebe navazujících projektů OPZ projektu vzniklo a funguje Dětské centrum Naděje, které svou činnost zahájilo k 1. 3. 2018. Jedná se o dětskou skupinu s kapacitou 12 dětí ve věku 1 – 6 let. Její fungování je finančně zajištěno do 28. 2. 2022. Před otevřením centra pracovníci oslovovali rodiče ze SVL, při posledním dotazování v roce 2019 však skupinu děti ze SVL nenavštěvovaly. Projekt přímo komunitního centra s klubem nevznikl. Ve městě zároveň byla ukončena činnost NZDM Modrý kámen, které fungovalo v rámci sociálních služeb města. Avizovaná a projektem IROP podpořená je v současnosti rekonstrukce centra sociálních služeb a ubytovny T. G. Masaryka, která by měla začít na podzim 2021.
3.1.1.2 Specifický cíl	Od 1. 7. 2017 vytvoříme pozici animátora volnočasových aktivit pro neorganizované děti a mládež na hřiště
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
NE	O nápadu vytvořit pozici animátora/animátorů se někteří respondenti stále zmiňují s tím, že byl probírán také na PS Bezpečnost, nicméně cíl zatím nebyl splněn a v současnosti nejsou jasné plány jeho naplnění v budoucnu.
3.1.1.3 Specifický cíl	Od 1. 4. 2017 zpřístupníme nabídku volnočasových aktivit a táborů pro děti z rodin se sociálním znevýhodněním, budeme rodičům asistovat se žádostmi o podporu na úhradu vzdělávacích potřeb dítěte
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Na webu města Varnsdorf byl v roce 2017 zpřístupněn registr všech volnočasových aktivit ve městě, který byl následně aktualizován, v současnosti je však poslední seznam aktivit dostupný na webu pro školní rok 2019/2020. Do pořádání a návštěvnosti volnočasových aktivit také výrazně zasáhla pandemie covid-19.
3.1.1.4 Specifický cíl	Od 1. 4. 2017 vytvoříme platformu pro komunikaci a koordinaci volnočasových aktivit a pověříme manažera prevence kriminality agendou spojenou s vytvořením a pravidelnou činností platformy, realizace kalendáře akcí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
NE	Oficiální platforma vytvořena nebyla. Jako důvod neplnění byla zmíněna střídání osob na pozici manažera prevence kriminality a zahlcení této pozice agendou, která v sobě kombinovala několik vedoucích pozic.
3.1.1.5 Specifický cíl	Do konce roku 2019 rozšíříme hřiště ve městě – vytvoříme senior park, zrekonstruujeme skate park, obnovíme hřiště za nemocnicí, propojíme jej s areálem rekreačního rybníku Mašířák, in-line stezka, Maruška - hřiště, koordinace vzniklých hřišť a nabídka veřejnosti
NE	Cíl nebyl naplněn. Z hlediska bezpečnosti a veřejného pořádku došlo ke změnám v areálu varnsdorfského skate parku, který nyní spravuje firma Regia a.s. spravující městské byty a další městská sportoviště, která dohlíží a stará se úklid odpadků apod.

3.2 Priorita	Chceme snižovat etnické napětí ve městě a podporovat obyvatele SVL v získávání kulturních a společenských návyků
3.2.1 Obecný cíl	Připravíme kulturní a společenské akce ke snižování etnického napětí a odstraňování bariér
3.2.1.1 Specifický cíl	V roce 2017 zrealizujeme dvě akce vedoucí k odstraňování etnických bariér, a to ve spolupráci se zkušenou NNO. Např. Romský stan a Barevná planeta
NE	Respondenti se často odkazují na pandemii, nicméně ani od roku 2017 do začátku roku 2020, tedy začátku pandemie covid-19, se podle dostupných informací nepřipravovali konkrétní plány k realizaci tohoto cíle.
3.2.1.2 Specifický cíl	V roce 2017 rozšíříme městské slavnosti, do aktivních příprav zapojíme etnické menšiny žijící na území města (viz zaměstnanost), např. „Varnsdorfák roku“
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
NE	V rámci evaluačních rozhovorů se nepodařilo zjistit informace o konání aktivity „Varnsdorfák roku“ či o systematickém zapojení etnických menšin do přípravy městských slavností v roce 2017.
3.2.1.3 Specifický cíl	Do konce roku 2018 zrekonstruueme, rozšíříme a zatraktivníme prostor NZDM, zařadíme do programu aktivity k posílení kompetencí v oblasti společenského chování
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
NE	V době platnosti SPSZ k rekonstrukci nedošlo. Avizovaná a projektem IROP podpořená je v současnosti rekonstrukce celé ubytovny, kde NZDM sídlilo, od podzimu 2021.
3.3 Priorita	Posílíme personální i technické kapacity pro prevenci kriminality
3.3.1 Obecný cíl	Zajistíme dostatečné kapacity na situační a/nebo specifickou prevenci
3.3.1.1 Specifický cíl	Od 1. 1. 2018 budeme mít 10 asistentů prevence kriminality
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Od roku 2016 do roku 2019 ve Varnsdorfu v rámci projektu <i>Prevence sociálního vyloučení a kriminality</i> ve Varnsdorfu fungovalo 6 asistentů prevence kriminality, po skončení projektu financovalo město prostřednictvím dotace z Ministerstva vnitra do konce roku 2020 2 asistenty a od 1. 9. 2020 byl schválen další tříletý projekt <i>APK a Domovník preventista Varnsdorf</i> , který v současnosti financuje 4 APK.
3.3.1.2 Specifický cíl	Do konce roku 2019 zmodernizujeme a rozšíříme počet kamer na 32 a vytvoříme 4 pracovní místa pro osoby se ZTP, včetně potřebných stavebních úprav zázemí
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	V roce 2017 podstoupil zastaralý městský kamerový systém celkovou rekonstrukci, v roce 2018 byl pak systém doplněn o 3 nové digitální kamery umístěné na autobusovém nádraží.

3.3.2 Obecný cíl	Podpoříme lepší funkčnost komunikační platformy a síťování aktérů působících na poli bezpečnosti a prevence kriminality
3.3.2.1 Specifický cíl	Od 1. 7. 2017 budeme mít platformu pro komunikaci v oblasti péče o rodinu, zdraví, vzdělávání a bezpečnosti. Bude pověřen pracovník, který bude pracovat s osobami ze SVL v oblasti vzdělávání a zdraví (společný cíl s oblastí vzdělávání)
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Již při tvorbě SPSZ byla ustavena pracovní skupina zaměřená na vzdělávání, rodinu a zdraví, která se scházela v průběhu roku 2016 a 2017. V dalších letech pravidelné schůzky ustaly a z důvodu napjatých personálních kapacit i pandemické situace v současnosti nejsou známy plány na obnovení častých pravidelných setkávání.
3.3.2.2 Specifický cíl	V roce 2017 zintenzivníme spolupráci s PČR při řešení drogové kriminality
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ANO	Spolupráce mezi městskou policií, Policií ČR a zástupci města zůstává podle vyjádření zapojených aktérů dlouhodobě dobrá a intenzivní dle aktuálních potřeb. Dle aktuálních potřeb je svolávána také Bezpečnostní rada města. Při řešení drogové problematiky zintenzivnilo město spolupráci zejména s organizacemi DRUG – OUT Klub, které provozují adiktologickou poradnu. Nadále při pravidelném sběru statistik spolupracuje také v organizaci WHITE LIGHT I, která ve městě dlouhodobě provozuje terénní program.
3.3.2.3 Specifický cíl	Od 1. 9. 2017 budeme mít jednotnou koncepci primární prevence na všech základních školách pro děti, mládež i rodiče tak, aby byla komplexně pokryta všechna témata v relevantním věku. (společný cíl s oblastí vzdělávání a zdraví)
Splnění/nesplnění	
NE	Důvody nenaplnění nelze jednoznačně z výpovědí respondentů posoudit.
3.3.2.4 Specifický cíl	V roce 2017 město uspořádá několikadenní motivační a vzdělávací setkání metodiků primární prevence, ředitelů škol a pracovníků SPOD (a následně pak každý rok), (společný cíl s oblastí vzdělávání)
Splnění/nesplnění	
NE	Důvody nenaplnění nelze jednoznačně z výpovědí respondentů posoudit.

Shrnutí projektů financovaných z OPZ ESF, které se podílely na realizaci cílů definovaných ve strategickém plánu, obsahuje tabulka níže.

Tabulka 10: Projekty provázané se SPSZ a financované z OPZ ESF a z IROP

PROJEKT	REALIZÁTOR	SPSZ	REALIZACE
PORADNA PRO ZÁVISLOSTI VARNSDORF (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0008116)	DRUG-OUT Klub, z.s.	Sociální služby	19. 1. 2018 – 31. 12. 2020 (prodlouženo)
PORADNA PRO ZÁVISLOSTI VARNSDORF 2 (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016612)	DRUG-OUT Klub, z.s.	Sociální služby	1. 1. 2021 – 30. 6. 2022
PREVENCE SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ A KRIMINALITY VE VARNSDORFU (CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_022/0001205)	Město Varnsdorf	Bezpečnost	1. 4. 2016 – 31. 3. 2019

APK A DOMOVNÍK PREVENTISTA VARNSDORF (CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016910)	Město Varnsdorf	Bezpečnost	1. 9. 2020 – 30. 6. 2022
CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A UBYTOVNA Č.P. 2470 VARNSDORF (CZ.06.2.56/0.0/0.0/18_103/0008939)	Město Varnsdorf	Bezpečnost	1. 4. 2018 – 31. 12. 2020
NEZAHRNUTO V EVALUACI:			
<i>CESTA K DOMOVU – PODPORA OSOB OHROŽENÝCH SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM V PŘÍSTUPU K BYDLENÍ</i>	<i>Město Varnsdorf</i>	<i>Bydlení</i>	<i>1. 4. 2018 – 31. 3. 2021</i>
<i>BÁRKA – SOUTĚSKOU SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ BEZPEČNĚ K PRACOVNÍMU UPLATNĚNÍ</i>	<i>Město Varnsdorf</i>	<i>Zaměstnanost</i>	<i>1. 4. 2018 – 31. 3. 2021</i>
<i>DLUHOVKA VDF</i>	<i>Experance, z.s.</i>	<i>Dluhy</i>	<i>1. 7. 2020 – 30. 6. 2022</i>
<i>DĚTSKÉ CENTRUM NADĚJE</i>	<i>Vzdělávací institut - středisko volného času, z. s.</i>	<i>Vzdělávání</i>	<i>1. 5. 2017 – 29. 2. 2020</i>
<i>DĚTSKÉ CENTRUM NADĚJE 2¹¹</i>	<i>Vzdělávací institut - středisko volného času, z. s.</i>	<i>Vzdělávání</i>	<i>1. 3. 2020 – 28. 2. 2022</i>
<i>ROZŠÍŘENÍ OBORU PODNIKÁNÍ FIRMY CESAR TRADE S.R.O. JAKO PODPORA ZAMĚSTNANOSTI MĚSTA VARNSDORF</i>	<i>CESAR TRADE, s. r. o.</i>	<i>Zaměstnanost (podáno přes Místní akční skupinu)</i>	<i>1. 4. 2021 - 31. 3. 2023</i>
<i>SOCIÁLNÍ BYDLENÍ - ŽITAVSKÁ, VARNSDORF</i>	<i>Město Varnsdorf</i>	<i>Bydlení</i>	<i>14. 6. 2018 – 31. 8. 2020</i>
<i>MATEŘSKÁ ŠKOLA, ZÁPADNÍ UL. VARNSDORF</i>	<i>Město Varnsdorf</i>	<i>Vzdělávání</i>	<i>16. 10. 2018 – 30. 9. 2022</i>

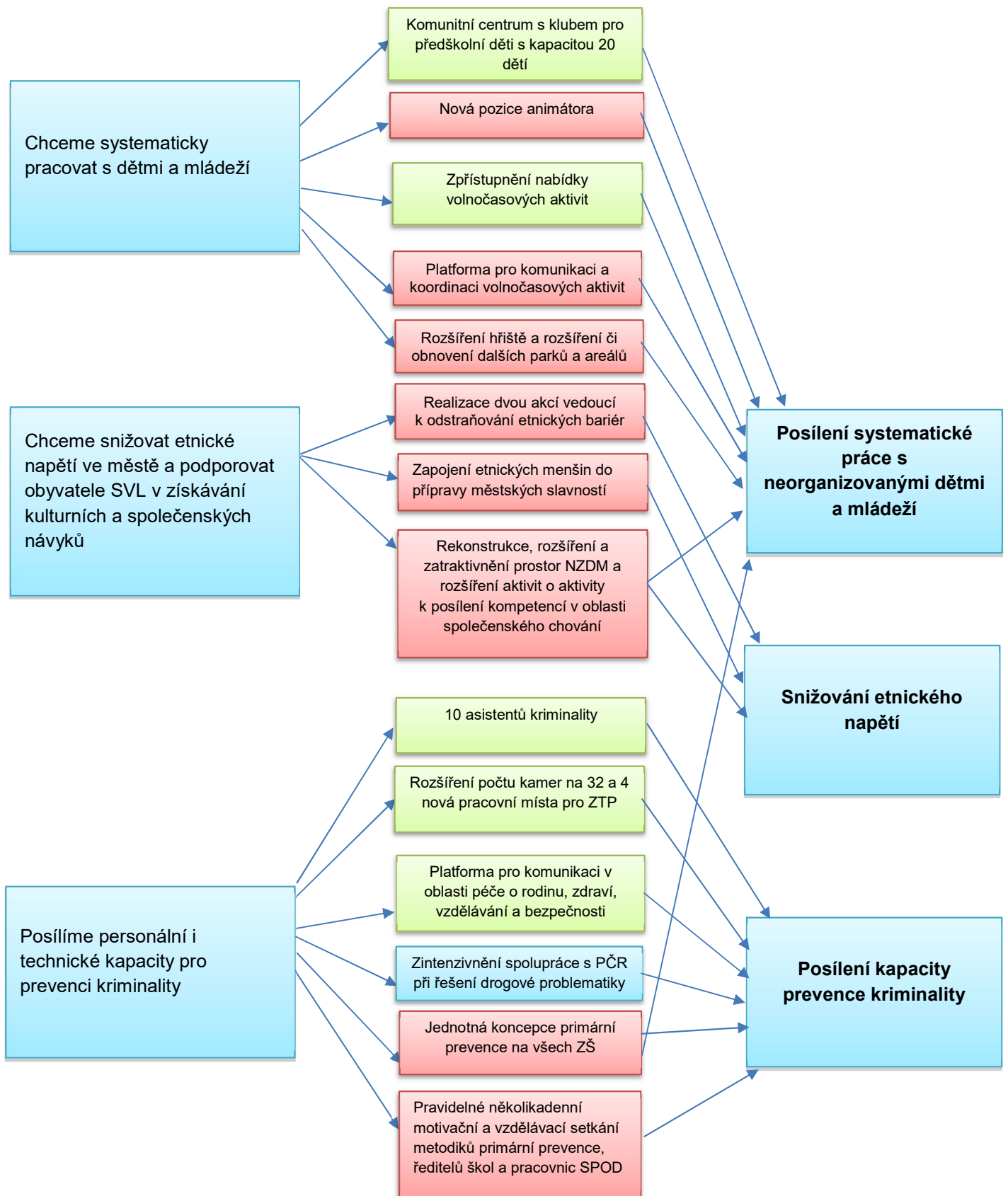
Projekty neziskové organizace DRUG – OUT Klub, z.s. naplňují především cíle definované v tematické oblasti sociální služby, protože se však zaměřují na drogovou problematiku, mají přesah do oblasti bezpečnosti a jsou tak součástí této evaluace. První projekt organizace byl realizován od 19. 1. 2018 a ve Varnsdorfu jím byla zavedena poradna pro závislosti s dalšími aktivitami včetně prevence v místní škole. Činnost poradny díky návaznému projektu *Poradna pro závislosti Varnsdorf 2* funguje dosud a výhledově bude dále fungovat minimálně do 30. 6. 2022, kdy má návazný projekt končit.

¹¹ Projekty Dětské centrum Naděje a Dětské centrum Naděje 2 budou evaluovány prostřednictvím evaluace Místního plánu inkluze (MPI) v rámci projektu OP VVV.

6 Hlavní zjištění

Ve sledované oblasti Bezpečnost a prevence kriminality bylo podle všech dostupných informací částečně splněno 6 opatření, ostatní naplněna nebyla, přičemž u většiny z nich nejsou plány k realizaci ani nyní po konci platnosti plánu a nedošlo ani k přesunu do tematického akčního plánu pro oblast bezpečnost a prevenci kriminality na období 2020 - 2022 (kde byly spíše definovány nové cíle a opatření). Následující kapitola bude zaměřená na zhodnocení především toho, zda cíle, které naplněny byly i možné další faktory, vedly k zamýšleným dopadům, které jsou rozvedeny níže v kapitole 6.1 a shrnuty v následujícím schématu.

Schéma 2: Obecné cíle, opatření a dopady v oblasti Bezpečnost a prevence kriminality

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

Na základě tematického zúžení a potřeb, priorit a cílů stanovených ve strategickém plánu byly formulovány 3 níže uvedené dopady. V textu níže je u každého dopadu zhodnoceno, zda k němu došlo a pokud ano, zda na to měly vliv aktivity realizované na základě SPSZ města Varnsdorf.

- 1) Posílení systematické práce s neorganizovanými dětmi a mládeží
- 2) Snižování etnického napětí
- 3) Posílení kapacit prevence kriminality

Ze 14 hodnocených specifických cílů se dá pouze 6 cílů považovat za minimálně částečně splněné. Za zcela splněný cíl jsme označili cíl 3.3.2.2 – zintenzivnění spolupráce s PČR při řešení drogové problematiky, provedli jsme tak nicméně na základě výpovědí aktérů, že komunikace a spolupráce probíhá dobře a efektivně, zintenzivnění jako takové není snadno měřitelné a při definici cíle nebylo jasně specifikováno, na základě jakých výstupů bude jeho splnění prokázáno. S nedostatkem měřitelných výstupů a někdy příliš obecnou definicí se potýká i řada dalších specifických cílů – např. zřízení pozice animátorů, rozšíření hřiště, cíle zaměřené na snižování etnického napětí aj. Jeden z oslovených aktérů zmiňuje, že v důsledku počátečního nedostatku aktivity v pracovních skupinách, mohly být některé cíle SPSZ připraveny ve větší míře ze strany zástupce ASZ, což mělo dále vliv na jejich neplnění v důsledku neztotožnění samotných aktérů s těmito cíli. Tematický akční plán pro oblast bezpečnost a sociálně patologické jevy ve městě Varnsdorf pro období 2020 – 2022, který byl tvořen v roce 2019, nicméně již vykazuje podstatné zlepšení v měřitelnosti a specifikaci cílů a opatření. Pro budoucí strategické plánování doporučujeme vždy věnovat dostatečnou pozornost definici budoucích specifických cílů a opatření tak, aby na základě sbíraných monitorovacích dat o plnění jednotlivých cílů mohlo dojít ke zhodnocení plnění jednotlivých výstupů, výsledků a dopadů.

Před zhodnocením dopadů považuji také za důležité zmínit obecné faktory a problémy, se kterými se město Varnsdorf potýká dlouhodobě a prolínají se napříč tematickými oblastmi SPSZ, nebo nepředvídané události, které se staly. Všechny tyto faktory dlouhodobě ovlivňují plnění strategického plánu a dlouhodobé dopady prováděných aktivit. Jedním z takových událostí je vystěhování v podstatě rozpuštění největší sociálně vyloučené lokality ve městě – sídliště na Kovářské ulici. Přesná evidence o tom, kam se lidé z Kovářské přesunuli, neexistuje, nicméně respondenti nedávno prováděného tematického výzkumu i této evaluaci se shodují, že část z nich se přesunula na jiná místa ve městě a dnes žijí často ve stejných nebo horších podmínkách, část z nich se přesunula do okolních obcí v rámci šluknovského výběžku. Z hlediska bezpečnosti se vlivem toho zklidnila situace v ulici Kovářská a okolí, někteří aktéři však zmiňují přesun právě neorganizované mládeže do jiných částí města. Situace se také zkomplikovala pro některé sociální služby, které měly klienty na Kovářské a které tak musí nyní tyto klienty znovu dohledávat.

Další z faktorů, který je zmiňován již ve vstupní analýze z roku 2016 a přetrvává do dneška, je nedostatek lidských zdrojů, který vede k nedostatku řady kvalifikovaných profesí (např. zdravotníci), nedostatku některých sociálních i dalších služeb ve městě nebo i k přetížení a nedostatku pracovníků v rámci městského úřadu. V této oblasti se u respondentů objevila poptávka po novější důkladné analýze a rešerši možností, kterými by bylo možné situaci zlepšit.

V neposlední řadě je to také pandemie covid-19 a opatření, která byla vládou ČR přijímána při řešení této pandemie a která již více než rok a půl ovlivňují dění v celé České republice. Při evaluačních rozhovorech bylo několikrát zmiňováno, že na (ne)plnění některých cílů měla vliv právě tato opatření, nicméně striktně posuzováno, platnost strategického plánu byla v letech 2017 – 2020 a pandemie pokrývá necelou třetinu tohoto období. Pandemická opatření však měla prokazatelně vliv na místní, nejen drogové, sociální služby, na možnosti jejich kontaktu s klienty a práci v terénu, dále na přesun některých vzdělávacích akcí do online prostředí: „*Ono to, jak říkám, možná to zní trošku jako výmluva, možná to je, ale ta pandemie v tom udělala docela škrť v těch akcích.*“ (rozhovor, 25. 8. 2021)

Pandemie zavedením distanční výuky, vyhlášenými zákazy scházení se, zrušením volnočasových kroužků aj. jednoznačně ovlivnila také níže posuzovaný výskyt neorganizované mládeže a práci s ní.

6.1.1 Posílení systematické práce s neorganizovanou mládeží

Dopad by podle návrhové části SPSZ měl být řešen především cíli spadajícími pod prioritu 3.1. Tři z pěti specifických cílů v této prioritě však nebyly naplněny, dva z nich lze považovat za částečně splněné, přičemž prvním částečně splněným specifickým cílem je zřízení komunitního centra s klubem pro předškolní děti, které je částečně plněné projektem Dětské centrum Naděje, tento cíl však striktně posuzováno příliš nespadá pod jemu nadřazený obecný cíl, který mluví o systematické práci s mládeží 15+.

Specificky byla kapacitně posílena práce s mládeží v rámci primární prevence patologických jevů, konkrétně prostřednictvím vzdělávacích aktivit v projektu Poradna pro závislosti Varnsdorf. Od roku 2018 do roku 2020 došlo k 6 setkáním v prostorách Střední průmyslové školy a Střední odborné školy Varnsdorf, p.o. vždy pro cca 40 mladistvých jedinců (vždy muži a jedna žena). Kromě návykových látek se setkání věnovala i nelátkovému závislostem, internetu a bezpečnému pohybu v kyberprostoru, gamingu, gamblingu či také duševnímu zdraví mladistvých. Podle hodnocení samotných žáků i výchovné poradkyně školy se jednoznačně zvýšila informovanost o daných tématech a setkání naplnila očekávání. V rámci terénní práce projektu Poradna pro závislost docházelo také k mapování míst, kde se scházela mládež a bylo zde časté užívání návykových látek.

Dále došlo, v rámci zamezování shlukování mládeže na veřejných prostranstvích k převedení správy skate parku pod firmu Regia, která spravuje i další sportoviště a byty města. Tím došlo k oplocení areálu a zavedení otevírací doby, v důsledku čehož došlo k omezení nepořádku a „poflakování“ mládeže. Město dále podle vyjádření svého zástupce jedná o zcela nové lokalitě pro nový skate park, zatím ale nejsou jasnější plány.

Za kritický označuje více respondentů park u knihovny, do kterého chodí mladí lidé mimo jiné i kvůli dostupnosti Wi-Fi. Zde jsou využíváni asistenti prevence kriminality, kteří jsou do parku posíláni, pokud se ze strany občanů množí stížnosti na chování mládeže, často však dosáhnou pouze dočasného přesunu těchto skupinek.

Z rozhovorů s respondenty vyplývá, že problém s neorganizovanou mládeží ve veřejném prostoru zůstává. Konkrétní situace se zvláště v posledních dvou letech měnila i v závislosti na vývoji pandemie, distanční výuce, zákazu vycházení a shlukování se apod. Na vývoj situace

měl vliv také přesun řady lidí ze sídliště Kovářská do jiných míst ve městě: „*Vedle nás je vlastně park, který byl pro děti, který je teď plnej takovouhle mládeží, takže myslím si, že je to teď víc vidět, než to bylo před tím...to byli v té své lokalitě,*“ reflektuje jedna z respondentek. Nikdo z respondentů nezmiňuje, že by se tuto mládež podařilo ve větším množství zapojit do aktivit smysluplného trávení volného času. Ve Varnsdorfu existuje řada volnočasových aktivit, kroužků, některé i zcela zdarma, z kterých si, pokud je zájem, mohou děti či rodiče vybírat. Výčet těchto aktivit je dostupný na webu města, i když, jak je zmíněno v tabulce evaluovaných priorit a cílů, chybí aktualizovaný seznam pro aktuální školní rok. V případě sociálně vyloučených lokalit však problémem nemusí být nedostupnost nebo malé množství volnočasových aktivit, ale někdy spíše nezáměr či nedostatečná motivace rodičů a tedy i dětí účastnit se takových aktivit. Město v rámci svých sociálních služeb poskytuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, které navštěvují děti ze SVL, nicméně převážně v mladším věku 6 – 12 let (Mair, 2019). Výzvou tedy zůstává systematická práce s mládeží ve věku 15+, která by nejen eliminovala „hloučky“, „poflakování“ apod., které vedou ke sníženému pocitu bezpečí pro ostatní občany, ale která by zároveň především motivovala tuto skupinu, případně jejich rodiče, ke smysluplnému trávení volného času a k podpoře takového trávení.

6.1.2 Snižování etnického napětí

Jak již bylo zmíněno výše, cíle zaměřené na snižování etnického napětí byly poměrně vágně formulovány s nejasně měřitelnými výstupy. Žádný z cílů definovaných v rámci priority 3.2 nebyl jednoznačně naplněn. Speciální akce jako např. Romský stan nebo barevná paleta se neuskutečnily, do pořádání městských slavností nebyly v roce 2017 ve větší míře zapojeny etnické menšiny. Nedošlo zatím ani k rekonstrukci, rozšíření a zatraktivnění prostor NZDM. Respondenti se s odkazem na nepokoje ve šluknovském výběžku v roce 2011 shodují, že v současné době je situace zklidněná. Speciálně zmiňují, že k tomu přispěl odchod řady lidí z lokality na Kovářské ulici, kde docházelo často také k tenzím mezi starousedlíky a nově příchozími i ke konfliktům mezi jednotlivými rodinami.

Svou roli sehrálo také zavedení asistentů prevence kriminality, kteří to, podle slov manažera prevence kriminality, neměli ze začátku lehké a nebyli příliš obyvateli přijímáni, v současné době se jim však řada problémů v jednotlivých lokalitách, kde se pohybují, daří řešit samostatně, i bez nutnosti volat policii: „*Oni se to vždycky snažili vyřešit po svém, a když to nešlo, tak volali městskou nebo nás.*“ (rozhovor, 25. 8. 2021)

„*Já bych řekl, že devadesát procent vyřešili oni. I ty domovníci, i ty APKčka. Protože i ty domovníci tam řešej nějaký spory. Zase je to o lidech... Když se bavím třeba tady s velitelem, tak mi řekne 'Tolik trestný činnosti nemáme, kolikrát tam nejezdíme, to spíš měšťáci.' Měšťáci taky řeknou 'Ponížilo se to a přijedeme tam jenom, když si nevědí rady ty APKčka.'*“ (rozhovor, 25. 8. 2021)

Dotazování v rámci bezpečnostní analýzy v roce 2007 a v roce 2021 (shrnutí v kapitole 3.2.6) na druhou stranu však ukazuje, že mezi obyvateli přetrvává výrazná nespokojenost s prací Policie ČR, Městské policie i APK.

V rámci zlepšování informovanosti o projektech sociálního začleňování a tím také zlepšování vztahů a napětí mezi majoritou a obyvateli SVL spolupracovala ASZ s městem v roce 2019 na vypracování místního komunikačního plánu. Plán je v současnosti platný do roku 2022, na jeho hodnocení je tedy ještě brzy, řada plánovaných setkání přímo s občany nebo jiná

setkání se opět nedařilo v posledním roce a půl zorganizovat především kvůli pandemii, podle manažera prevence kriminality se nicméně na ostatních výstupech pracuje a plán se plní.

6.1.3 Posílení kapacit prevence kriminality

Kapacity prevence kriminality byly jednoznačně posíleny fungováním asistentů prevence kriminality (4 osoby na plný úvazek) ve městě a také zavedením domovníků – preventistů (5 osob – 1 na celý, 4 na poloviční úvazek).

Asistenti prevence kriminality začali ve městě Varnsdorf působit na začátku roku 2016, nejprve dva, od jara, kdy začal být realizován projekt *Prevence sociálního vyloučení a kriminality ve Varnsdorfu* financovaný z OPZ ESF, který počet asistentů navýšil o dalších 6. Tento projekt byl ukončen v roce 2019, od roku 2020 dále v obci fungovali dva asistenti v rámci projektu Ministerstva vnitra a od 1. 9. 2020 byl opět nastartován projekt financovaný z OPZ s názvem APK a domovník preventista Varnsdorf, v rámci kterého byly zavedeny další 4 pozice APK, původní 2 pozice z projektu Ministerstva vnitra naopak byly ukončeny k 31. 12. 2020. V současnosti (říjen 2021) v obci Varnsdorf tedy fungují 4 asistenti prevence kriminality. Všichni jsou Romové. Do budoucna je snaha rozšířit počet asistentů na šest, aby bylo pokryto větší množství míst ve městě a také aby existovala také větší zastupitelnost mezi asistenty, případně mohly být kapacitně posíleny odpolední a večerní hlídky. V současnosti asistenti fungují ve dvou dvoučlenných hlídkách ve dvou směnách – ranní od 7:00 do 15:30 a odpolední od 13:00 do 21:30.

Asistentům je poskytována pravidelná (každý měsíc) metodická podpora zaměřená na zhodnocení a nastavení jejich práce a dle potřeby jsou pro ně organizována školení. Asistenty má na starosti mentor, který někdy společně s manažerem prevence kriminality určuje náplň práce a lokality, v kterých se asistenti mají primárně pohybovat, a to podle vývoje bezpečnostní situace ve městě. Do náplně práce se mohou promítat také požadavky a postřehy samotných asistentů a také všech obyvatel města, kteří nejčastěji kontaktují Městskou policii, někdy také přímo manažera prevence kriminality, s upozorněním na místa, kde se například ve zvýšené míře pohybuje neorganizovaná mládež apod.

Kromě toho, že asistenti jsou řadu situací v současnosti vyřešit a domluvit sami, bez asistence policie, takže se díky nim snížil počet výjezdů policie, fungují APK také jako spojka a cenný zdroj informací pro policii a manažera prevence kriminality.

„...když něco potřebuju tak oni jsou k dispozici a jsou provázaný mezi sebou. Jsou to taky Romové, takže opravdu, co potřebuju vědět, stačí za nimi přijít. Za některějma, některý taky jsou uzavřený, že nic neřeknou, ale některý jsou zvyklý, že člověk za nimi chodí s pomocí nebo oni když potřebujou pomoc, tak jim člověk radí, tak oni taky pak poskytují.“ (rozhovor, 25. 8. 2021)

„Když jim dá člověk důvěru, že za něco bude zodpovídat, tak oni se snažej, snažej se a berou to jako svoje poslání, že jsou vtažený do toho problému a myslím si, že hodně to zažehnaj.“ (rozhovor, 25. 8. 2021)

Zároveň však aktéři zmiňují, že někteří samotní členové městské policie nejsou dosud působení asistentů tolik nakloněni a nejsou příliš ochotni s nimi spolupracovat.

Co se týče spolupráce APK a služeb organizací WHITE LIGHT a DRUG – OUT Klub, zde se situace u jednotlivých organizací výrazně liší. Pracovníci organizace DRUG – OUT Klub s asistenty podle svých vlastních slov příliš nekomunikují, terénní pracovníce z WHITE LIGHT naopak s asistenty přichází do styku pravidelně a vyptává se jich na změny v lokalitách, kde zrovna působí apod.

Veskrze pozitivní je také hodnocení působení domovníků. Nejen asistentům, ale také domovníkům se daří řešit drobné spory v objektech, kde působí (objekty města), podstatně se zvedl pořádek v, i okolo domů. Vztahy s obyvateli jsou podle vyjádření respondentů různé.

V rámci prevence závislostí vznikla ve městě v rámci projektu *Poradna pro závislosti Varnsdorf* adiktologická ambulance, která funguje od roku 2018 doposud a v rámci projektu bude dále fungovat do 30. 6. 2022.

Mezi lety 2018 a 2020 bylo činností poradny podpořeno v rámci dlouhodobé spolupráce 70 klientů a 47 jejich rodinných příslušníků. V rámci jednorázového nebo minimálního kontaktu pak bylo podpořeno dalších 223 osob. Návykové látky, které 70 dlouhodobých klientů poradny řeší, jsou různé – viz následující tabulka. Cílová skupina poradny se tak výrazně liší od cílové skupiny organizace WHITE LIGHT, což zdůrazňují sami respondenti z organizací.

Tabulka 11: Rozdělení a počet klientů organizace DRUG – OUT Klub podle návykových látek

Návyková látka	Počet klientů	Průměrný věk
metamfetamin	20	32
THC	19	27
alkohol	17	46
cigarety	2	57
benzodiazepiny	8	47
patologické hráčství	4	24

Zdroj: Závěrečná evaluační zpráva projektu *Poradna pro závislosti Varnsdorf*

Podrobná evaluace prvních 3 let projektu včetně zhodnocení posunu a stabilizace u klientů, u kterých došlo k podpoře nad 40 hodin (14 osob), je dostupná na portálu ESF ČR jako jeden z hlavních výstupů projektu (Králová, 2021). Kvalita života podpořených osob byla měřena prostřednictvím dotazníku, který zkoumá 4 oblasti života – fyzické zdraví, prožívání, sociální vztahy a prostředí. Tento dotazník na začátku a po 6 měsících poskytování služby vyplnilo 14 osob, kterým byla poskytována nadbatelná podpora. Téměř ve všech případech došlo ke zlepšení situace, v některých případech a oblastech zůstala situace stejná, nikde však nedošlo k negativnímu vývoji.

Fungování poradny a spolupráci s městem si obě strany chválí. Organizace chce v činnosti ve městě pokračovat i po skončení projektu, aktuálně tak hledá finanční možnosti a zdroje.

Klienty služby, dle vlastních slov zástupců organizace, nejsou ve velké míře lidé ze SVL, i když se v těchto lokalitách závislosti objevují, a není to primární cílová skupina služby. Poradna má za cíl působit především preventivně a pro osoby, které své závislosti chtějí řešit, což lidí ze SVL často nejsou už jen proto, že řeší spíše řadu jiných problémů jako např. bydlení, dluhy, docházku dětí do školy apod.... „*a aby chodili do poradny řešit závislost, to úplně nedělají*“ (rozhovor, 8. 10. 2021). V rámci terénní práce, která byla také součástí projektu, nicméně pracovníce služby navštěvovala pravidelně i SVL a distribuovala informační materiály a prezervativy, někdy také potraviny z potravinové sbírky.

O další fungování a spolupráci má zájem, jak DRUG – OUT Klub jako provozovatel, tak město, které oceňuje komplexnost problematiky, kterou se organizace zabývá. Organizace tedy intenzivně řeší budoucí financování a působení. I přes vyjednávání s krajem se jim nepodařilo dostat do krajské základní sítě sociálních služeb, kde je v současnosti pozastavené přijímání nových organizací, na stole jsou nicméně i další možnosti – projekt v rámci reformy psychiatrické péče, spolupráce s Úřadem vlády aj. Organizace také počítá i do budoucna se spoluprací s ASZ, nicméně vnímá v současnosti nejistotu ohledně fungování a financování samotné Agentury.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

Klíčovým východiskem tvorby strategického plánu sociálního začleňování je koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám, který je v Metodice KPSVL definován jako *„zajištění adresnosti, koordinace, konzistence a synergie místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“*. Následující část evaluační zprávy se zaměřuje na ověření premis KPSVL a analyzuje, do jaké míry realizace opatření vycházejících ze strategického plánování splňuje preferované principy, jimiž je **adresnost, koordinace, konzistence, synergie**. Kromě uvedených principů se věnujeme také **udržitelnosti**, kterou chápeme jako podmínku pro dlouhodobý efekt KPSVL.

6.2.1 Adresnost a relevance

Na území města Varnsdorf bylo dlouhodobě přibližně 1 000 osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, z nichž většina se až donedávna nacházela v sociálně vyloučené lokalitě Kovářská, kde se tedy, jak ukázala vstupní analýza před tvorbou SPSZ, koncentrovala většina sociálně patologických jevů. Právě tato lokalita je pak vždy hlavním předmětem popisu situace a klíčových opatření v SPSZ v návrhové části všech tematických oblastí. Evaluovaný strategický plán a samotné strategické plánování za účasti relevantních aktérů tak jasně vycházelo z dat vstupní analýzy a zaměřovalo se na problémy z nich vyplývající. Při definici jednotlivých specifických cílů v oblasti bezpečnosti se však již přesnější adresování v některých případech vytrácí – např. u pozice animátora nebo vytvoření komunitního centra není jasné, pro jakou cílovou skupinu a v jaké lokalitě by měly být. U některých cílů není zároveň zcela viditelná jejich relevantnost a to, proč pro řešení problematických jevů byly zvoleny právě definovaná opatření – např. u cílů mířících na etnické napětí. Doporučujeme tak dbát na a posílit tento konkrétní princip KPSVL při případném budoucím strategickém plánování.

6.2.2 Konzistence s potřebami

Provázanost s potřebami obyvatel SVL naznačují v SPSZ tabulky provázanosti potřeb a opatření u každé tematické oblasti, u některých cílů, podobně jako je popsáno výše, není zcela jasné, proč pro řešení definovaných potřeb byla zvolena ta která opatření. Dalším problémem je poměrně malý počet naplněných cílů v oblasti bezpečnosti a prevence

kriminality. Opatření, která však provedena byla, jsou adekvátní a jejich rozsah i podle výpovědí aktérů odpovídal aktuálním kapacitám a možnostem místních aktérů, kteří se dlouhodobě potýkají s nedostatkem pracovních sil.

6.2.3 Koordinace a synergie na úrovni opatření

Nehledě na aktivity plynoucí ze SPSZ, spolupráce aktérů probíhá pravděpodobně bez zásadních a dlouhodobých konfliktů, problematickým bodem zůstává již několikrát zmiňovaný dlouhodobý nedostatek pracovníků ve městě. DRUG – OUT Klub zmiňuje výbornou spolupráci s OSPOD v Rumburku, s místním pobočkou OSPOD ve Varnsdorfu nastavení vzájemné spolupráce ze začátku trvalo, ale i to dnes organizace hodnotí dobře, stejně jako častou spolupráci s úřadem práce a ve své práci vnímají také velkou podporu města, především sociálního odboru. S organizací WHITE LIGHT příliš nespolupracují, což potvrzují i zástupci WHITE LIGHT. Podle zástupců obou organizací se liší jejich cílová skupina i poskytované služby a tak se vzájemně příliš nepotřebují. S potřebnými službami – OSPOD a ÚP – v případě potřeby spolupracuje také WHITE LIGHT, ti také, na rozdíl od organizace DRUG OUT Klub komunikují a spolupracují s APK – doptávají se jich na situaci a změny v monitorovaných oblastech a u cílových skupin apod. Obě organizace mají odlišné pohledy na dostatečnost a nutnost zavedení dalších služeb. První z nich zmiňuje řadu ve Varnsdorfu chybějících služeb – od zdravotníků po pobytové služby, zástupci druhé organizace situaci hodnotí spíše z hlediska celého regionu Šluknovska a v tomto ohledu považují pestrost a množství služeb za dostatečné.

Koordinace jednotlivých aktérů a opatření probíhá částečně na úrovni setkávání pracovní skupiny pro bezpečnost, která byla založena na začátku tvorby SPSZ, jejichž frekvence se však postupně snižovala. Posílení koordinace bylo obsaženo v definovaných cílech na vytvoření společných platform, ty však nebyly naplněny.

Synergie plynoucí z propojení jednotlivých opatření je výrazně omezena tím, že řada z nich nebyla splněna.

6.2.4 Udržitelnost

Město Varnsdorf má zájem dále spolupracovat s Agenturou pro sociální začleňování. Na ukončený SPSZ v roce 2020 navázal tematický akční plán pro bezpečnost a prevenci kriminality, město má dále zájem o spolupráci také v oblasti bydlení, někteří aktéři však vnímají nejistotu ohledně budoucího fungování a financování ASZ.

Aktivity z oblasti bezpečnosti a drogové problematiky, které v rámci SPSZ vznikly, je v obci zájem nadále udržet – jedná se o APK a domovníky a další činnosti organizace poradny pro závislosti. U asistentů bude v rámci dalšího financování snaha navýšit počet z dosavadních 4 na 6. Organizace DRUG OUT Klub hledá nyní další financování po roce 2022 bez asistence ASZ a ESF, neboť vnímá prozatímní nejasnosti v termínu vyhlášení nových výzev nového programovacího období evropských fondů a také nejasnosti v budoucím fungování ASZ. Organizace proto vyjednávala vstup do krajské základní sítě sociálních služeb, to se však nepodařilo (přijímání nových organizací do sítě sociálních služeb Ústeckého kraje je

dlouhodobě pozastaveno), v současnosti tak hledá další zdroje, např. v rámci reformy psychiatrické péče či prostřednictvím Úřadu vlády.

6.3 Vyhodnocení spolupráce aktérů a ASZ

Průběh spolupráce ASZ a města je podrobněji popsán v kapitole 3.3. Dle záznamů lokální konzultantky i výpovědi respondentů někteří aktéři zpočátku nebyli spolupráci příliš nakloněni a nezapojovali se do práce v pracovních skupinách a strategického plánování. Na městě byla zřízena pozice manažerky SPSZ, agendu sociálního začleňování však fakticky vykonávala nad rámec svých ostatních pracovních povinností. **Obecně se do spolupráce částečně promítal již mnohokrát v tomto textu zmiňovaný nedostatek pracovních sil na mnoha místech ve městě.** Z těchto důvodů došlo na počátku spolupráce také ke sloučení některých pracovních skupin a redukci jejich počtu z původních pěti na tři. Jediná skupina, která sloučena nebyla a zůstala v původním složení, byla právě skupina pro bezpečnost a prevenci kriminality. Její složení bylo následující:

Tabulka 12: Složení pracovní skupiny Bezpečnost a prevence kriminality

Instituce	Funkce
OSVZ MÚ Varnsdorf	manažer prevence kriminality
OSPOD MÚ Varnsdorf	kurátorka pro mládež
OSVZ MÚ Varnsdorf	sociální kurátor
Policie ČR	velitel obvodního oddělení
Policie ČR	specialista pro národnostní menšiny
Městská policie	velitel
Městská policie	mentor asistentů prevence
Dobrovolní hasiči Varnsdorf	velitel

Zdroj: SPSZ města Varnsdorf, 2017

6.3.1 Koordinace

Co oceňují všichni respondenti je počáteční vstupní analýza a přehled možností a nástrojů, které město může použít při řešení problematiky sociálního začleňování. Spolupráce s ASZ byla pro všechny aktéry vždy intenzivnější v době vyhlásování relevantních výzev a přípravy projektů. Určitým mezníkem ve spolupráci byla také změna ve vedení města, kdy nastupující vedení oslovilo ASZ s novými prioritami a plány - téma bydlení, komunikační plán apod. Současné vedení města s ASZ řešilo také dlouhodobě situaci obyvatel z panelových domů na Kovářské ulici – hromadné vystěhovávání, ale také již před tím komunikaci s novým majitelem apod. Jeden z respondentů zmiňuje ASZ jako důležitého aktéra pro „rozhební projektů“.

Spolupráce neziskových organizací s ASZ i s dalšími aktéry v rámci lokálního partnerství se v průběhu času proměňovala. Organizace DRUG – OUT Klub **jednoznačně pozitivně hodnotí „otevření dveří“ a napojení na finanční zdroje, které pro ně ASZ znamenala.** Zároveň, podobně jako ostatní aktéři, oceňují analytickou práci ASZ, i když zároveň zmiňují nutnost aktualizace některých dat a analýz. Při nastavování projektu organizace byla spolupráce s ASZ intenzivní, po odstartování se ustálila na méně častém kontaktu, vnímají

však spolupráci ostatních aktérů nejaktuálněji např. v oblasti bydlení či vzdělávání a pokud je to relevantní, zapojují se do jednání.

Druhá organizace – WHITE LIGHT – vnímá přínosy spolupráce s ASZ spíše pro město. Služby organizace působí ve městě ve stejné míře již dlouho a příchodem ASZ se pro ně příliš nezměnilo. Zástupci organizace vnímají svou roli ve velmi úzké tematické oblasti drogové problematiky a v současnosti, když nemají speciální projekt navázaný na SPSZ, podle svých slov nevidí výrazné přínosy zapojení do spolupráce.

V případě potřeby jsou však všichni oslovení aktéři ochotni zapojit se do komunikace a řešení nových výzev. Při evaluaci nebylo zjištěno zásadní napětí mezi jednotlivými aktéry, alespoň ne takové, které by zabraňovalo základní komunikaci a spolupráci v případě potřeby. **V oblasti bezpečnosti se jako zásadní koordinátor v současnosti realizovaných opatření a osoba s velkým přehledem jeví manažer prevence kriminality,** který pravidelně minimálně každý rok s aktéry komunikuje a žádá je o nejnovější data a statistiky služeb. Manažer má na základě i svých minulých zaměstnání ve městě či v regionu velký přehled o místní situaci a osobní vazby a kontakty na obyvatele.

6.3.2 Udržitelnost spolupráce do budoucna

Aktéři chtějí s Agenturou pro sociální začleňování spolupracovat i nadále a plánovat další opatření pro zlepšování situace sociálního vyloučení ve městě, aktuálně si jako prioritu město definovalo především oblast bydlení a zároveň tematickým akčním plánem v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality už v roce 2020 navázalo na SPSZ. Specifickou problematikou zůstává informovanost o projektech sociálního začleňování a obecně vztah a etnické napětí mezi majoritním obyvatelstvem a obyvateli SVL. Zde je v platnosti komunikační plán, jehož aktivity jsou v plnění, některé, především veřejná setkání s občany, jsou ohrožena vývojem situace ohledně covid-19.

Další spolupráce mezi městem a Agenturou bude také ovlivněna dalším fungováním Agentury po dubnu 2022, kdy bude ukončen dosavadní systémový projekt, prostřednictvím kterého je činnost Agentury z velké části financována, a dále financováním dalšího programovacího období evropských fondů. O podobě ASZ, jejích kapacitách a činnosti po polovině roku 2022 se v současnosti vyjednává a nemá zatím podle veřejně dostupných informací zcela jasné obrysy.

Tabulka 13: Shrnutí silných a slabých stránek spolupráce Lokálního partnerství

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
▪ Hledání nových řešení v oblasti sociálního začleňování a prostřednictvím ASZ získání nových finančních zdrojů pro realizaci aktivit strategického plánu ▪ Koordinace v oblasti bezpečnosti ze strany manažera prevence kriminality ▪ Konzultace s ASZ při řešení místních situací v oblasti sociálního začleňování	▪ Menší zájem ze strany některých aktérů zejména v počátcích spolupráce a při tvorbě SPSZ ▪ Řada nenaplněných cílů SPSZ ▪ V některých případech příliš obecná definice cílů SPSZ

▪ Realizace komunikačního plánu ▪ Zájem o další pokračování, případné rozšíření projektů (APK, Poradna pro závislosti) ▪ Zájem většiny aktérů o další spolupráci s ASZ	▪ Nejistota ohledně fungování ASZ do budoucna ▪ Přetrvávající nedostatek lidských kapacit ve službách a na městě obecně
--	--

7 Závěry evaluace a doporučení

V obci Varnsdorf byla provedena evaluace plnění Strategického plánu sociálního začleňování města Varnsdorf pro období 2017 – 2020 v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality a evaluace dopadů definovaných cílů na stav sociálního vyloučení v obci. Celý strategický plán byl vypracován velmi podrobně, v jednotlivých pracovních skupinách byly definovány místní potřeby a na jejich základě obecně a specifické cíle. Celý proces strategického plánování se však na začátku potýkal s nedůvěrou některých aktérů a tedy s menší účastí zástupců některých relevantních institucí. Plánovaných pět pracovních skupin bylo proto záhy sloučeno pouze do tří. Většinu ze stanovených specifických cílů se ve městě nepodařilo naplnit – z 15 specifických cílů bylo v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality alespoň částečně splněno pouze 6 cílů. I když tedy realizované aktivity fungují úspěšně a je zájem o jejich pokračování, plnění strategického plánu v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality obecně nelze považovat za úspěšné.

V evaluovaných oblastech bylo alespoň částečně naplněno 6 specifických cílů z plánovaných 15, z velké části realizovanými prostřednictvím projektů financovaných z operačního programu Zaměstnanost. V rámci těchto projektů působí ve městě nyní 4 asistenti prevence kriminality, 5 domovníků – preventistů, v roce 2018 vznikla dále poradna pro závislosti, která funguje dodnes, a v rámci svého fungování uskutečnila také vzdělávací akce pro prevence závislostí pro místní střední školu. Poradnu vede organizace DRUG OUT Klub, která tímto projektem začala ve městě Varnsdorf fungovat zcela nově za výrazného přispění tehdejší lokální konzultantky při zprostředkování jednání s městem. O spolupráci s touto organizací je nadále ve městě zájem i po ukončení dosavadního projektu a sama organizace se v současnosti snaží získat návazné financování. Asistenti prevence kriminality společně s domovníky se ve městě také osvědčili a do budoucna je zájem navýšit počet asistentů dále ze 4 na 6 osob, nicméně po konci projektu v polovině roku 2022 zatím není jasné další financování.

V rámci evaluačního šetření byly hodnoceny 3 dopady vzešlé s priorit definovaných v SPSZ: i) Posílení systematické práce s neorganizovanými dětmi a mládeží, ii) Snižování etnického napětí a iii) Posílení kapacit prevence kriminality. V oblasti systematické práce s neorganizovanými dětmi a mládeží nedošlo i přes několik částečně realizovaných opatření k výraznému posunu. **Výzvou nadále zůstávají aktivity zaměřené na podporu motivace cílové skupiny ke smysluplnému trávení volného času.** To souvisí také s podporou dalších služeb zaměřených na práci s celou rodinou a služeb zaměřených na řešení jejich primárních problémů, jako je např. bydlení, zaměstnanost, dluhy apod. tak, aby došlo k zajištění takového prostředí a podpory, při kterých bude vůbec možné děti a mládež motivovat ke smysluplnému trávení volného času a u aktivit udržet.

V případě etnického napětí sice cíle zaměřené na tento dopad naplněny nebyly, došlo však k výraznému posunu v porovnání s roky předcházejícími platnost strategického plánu a to také v souvislosti s hromadným vystěhováním obyvatel sídliště na Kovářské ulici, respondenti zmiňují také kladný vliv zavedení asistentů prevence kriminality. **V současné době je v realizaci komunikační plán,** který město vypracovalo ve spolupráci s ASZ a který, **pokud bude naplňován, může dále přispět ke zvyšování informovanosti o různých aktivitách v oblasti sociálního začleňování a tím přispět ke snižování napětí mezi různými skupinami obyvatel.**

K posílení kapacit prevence kriminality došlo jednoznačně zavedením asistentů prevence kriminality a domovníků – preventistů, o jejichž působení je zájem i do budoucna, ideálně s navýšením na šest asistentů. Navýšení je v souladu i s výsledky nedávné bezpečnostní analýzy, kde respondenti volali v rámci bezpečnosti po posílení pěších hlídek. Asistentům i domovníkům se alespoň u části obyvatel podařilo získat důvěru, jednoznačně se snížil počet výjezdů městské policie do některých lokalit, zvýšil se pořádek u a vně domů, kde působí domovníci. Asistenti navázali také kontakt s některými terénními pracovníky. Nenaplněnými, ale **dále potřebnými cíli zůstávají vytvoření jednotné koncepce primární prevence a nastavení platformy/pravidelných setkávání pro komunikaci a koordinaci témat v oblasti péče o rodinu, zdraví, vzdělávání a bezpečnosti.**

Spolupráce města Varnsdorf s Agenturou pro sociální začleňování se na počátku potýkala s nedůvěrou a menší účastí v pracovních skupinách, která byla mimo jiné spojena i s přetížením a **nedostatkem lidských zdrojů**. Některé aktéry se ani později nepodařilo zapojit, nicméně postupnou spoluprací na projektech a jejich plnění se podařilo nastavit vyhovující formát spolupráce. Jako pozitiva spolupráce s ASZ jsou zmiňovány především aktuální a komplexní data počáteční analýzy a další informační zdroje a dále také zprostředkování kontaktu s dnes již ve městě zavedenou neziskovou organizací.

Vliv na spolupráci měla také změna politického vedení v roce 2018, které s ASZ začalo intenzivněji řešit témata bydlení včetně situace vystěhovávání obyvatel největší SVL v Kovářské ulici, dále téma komunikace a další spolupráce po ukončení platnosti strategického plánu. Aktéři nicméně vnímají také personální a finanční nejistotu ohledně budoucího působení ASZ a také zatím nejasné termíny otevření nových výzev nového programového období ESF. Pro pokračování rozjetých projektů proto hledají často i jiné financování než to, které je navázané na spolupráci s ASZ.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel	9
Tabulka 2: Vývoj počtu vyplacených Příspěvků na živobytí a podílu jejich příjemců	11
Tabulka 3: Vývoj počtu vyplacených Doplatků na bydlení a podílu jejich příjemců.....	11
Tabulka 4: Vývoj podílu nezaměstnaných osob do a nad 12 měsíců	13
Tabulka 5: Přehled lokalit ve městě Varnsdorf.....	13
Tabulka 6: Vývoj podílu osob v exekuci na různých územních úrovních	17
Tabulka 7: Index kriminality a počet trestných činů v rámci obvodního oddělení policie.....	19
Tabulka 8: Statistiky organizace WHITE LIGHT I	20
Tabulka 9: Priority a cíle evaluované na základě tematického zúžení.....	30
Tabulka 10: Projekty provázané se SPSZ a financované z OPZ ESF a z IROP	32
Tabulka 11: Rozdělení a počet klientů organizace DRUG – OUT Klub podle návykových látek.....	40
Tabulka 12: Složení pracovní skupiny Bezpečnost a prevence kriminality.....	43
Tabulka 13: Shrnutí silných a slabých stránek spolupráce Lokálního partnerství.....	44

Seznam obrázků

Obrázek 1: Poloha města Varnsdorf v rámci České republiky	9
Obrázek 2: Poloha města Varnsdorf v rámci regionu.....	9
Obrázek 3: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2015)....	17
Obrázek 4: Podíl dospělých občanů v kraji s dluhem v prodlení v registru SOLUS (2019)....	18

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj celkové nezaměstnanosti ve Varnsdorfu a na dalších územních úrovních	12
Graf 2: Vývoj indexu kriminality v období 2016 – 2020 na úrovni obvodního oddělení policie Varnsdorf a na úrovni České republiky	19

Seznam schémat

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí	26
Schéma 2: Obecné cíle, opatření a dopady v oblasti Bezpečnost a prevence kriminality.....	35

Zdroje

CHARVÁT, Petr. Tematický výzkum: *Bydlení obyvatel ohrožených sociálním vyloučením ve Varnsdorfu* [online]. 2021. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Varnsdorf_TV_-bydlen%C3%AD_ZOR11.pdf

Interní podklad ASZ pro přípravu 1. monitorovací zprávy za období 1.1.2016 – 30.6.2016

KRÁLOVÁ, Tereza. *Závěrečná evaluační zpráva Poradna pro závislosti Varnsdorf*. 2021.

Dostupné z:

<https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySkladId=420E482B-BA38-4F9F-AC9F-D98BCD5D959D>

LACINA, Václav. *Bezpečnostní analýza a průzkum pocitu bezpečí občanů města Varnsdorf* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.varnsdorf.cz/files/2021/pocit-bezpeci-obcane-varnsdorf.pdf>

LANG, Petr a MATOUŠEK, Roman. *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území* [online]. 2020 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vylouceniv-uzemi/>

Mapa nezaměstnanosti a sociální nejistoty [web]. Centrum pro společenské otázky SPOT, 2019a [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://mapanezamestnanosti.cz/>

METODIKA KOORDINOVANÉHO PŘÍSTUPU K SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝM LOKALITÁM. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/>

PAQ Research. *Život během pandemie* [web]. 2021. Dostupné z: <https://zivotbehempandemie.cz/destabilizace-prace>

Strategický plán sociálního začleňování města Varnsdorf pro období 2017 – 2020 (SPSZ) [online]. 2019 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SPSZ_Varnsdorf_2017-2019.pdf

ŠTOLFOVÁ, Andrea; Petr KONEČNÝ. *Rukověť evaluátora*. 2018.

TRLIFAJOVÁ, Lucie a CHRUDIMSKÁ, Bára. *Nezaměstnanost roste, čerpání sociálních dávek se téměř nemění* [online]. Duben 2021 [cit. 2021-06-21]. Dostupné z: <https://www.pracevobci.cz/upload/studies/25/mapa-zjisteni.pdf>

VEPŘKOVÁ, Radka. *Vstupní analýza města Varnsdorf* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Varnsdorf_VA.pdf

WHITE LIGHT I, z.ú. – *certifikované služby pro osoby ohrožené závislostí* [web]. 2018 – 2021. Dostupné z: <https://wl1.cz/>

ZIEGLEROVÁ, Alena. Dva roky vyhlašování bezdoplatkových zón. Méně dávek, více bída. *Fórum sociální politiky*. 2019, (5), 22-31.

ZUZÁNKOVÁ, N. (1982). NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA ČSR. *Český Lid*, 69(1), 24–31. <http://www.jstor.org/stable/42701314>